

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 0651-74000 ΦΑΞ: 0651-79286

ΕΤΟΣ ΚΑ΄
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 253
ΜΑΪΟΣ 1999

ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

Εισήγηση στο Νομαρχιακό Συμβούλιο
της **Μαρίας Γιαννακού-Ντιναλέξη**
Νομ. Συμβούλου της ΣΥ.ΔΙ.ΠΟ.

Σύμφωνα με την 5.427/19-5-97 απόφαση της Δνσης Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, χορηγήθηκε άδεια εκτέλεσης εργασιών βελτίωσης ελιγμού στην 25η επαρχιακή οδό ΧΒ 9+720 έως ΧΒ 10+350, η οποία κρίθηκε θετική από την παραπάνω υπηρεσία, ειδικά για την ανεγώγιμη και ασφαλέστερη κίνηση των οχημάτων και επίσης, επειδή το έργο βελτίωσης των γεωμετρικών στοιχείων δεν είναι ενταγμένο σε πρόγραμμα χρηματοδότησης.

Για όσους δεν γνωρίζουν ακριβώς για ποια περιοχή γίνεται λόγος, αναφέρω πως πρόκειται για δυο στροφές που βρίσκονται η μία στην αρχή και η άλλη στο τέλος του λατομείου εξόρυξης αδρανών υλικών που υπάρχει πρ. 28ο χλμ. της 25ης επαρχιακής οδού -από Ιωάννινα προς Μονοδένδρι και Τσεπέλοβο- και ανήκει χωροταξικά στο Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου, γνωστό ως λατομείο Ασπραγγέλων.

Από τους κατοίκους της περιοχής έχουν γίνει πάρα πολλές προφορικές καταγγελίες που αναφέρουν, πως η εταιρεία που έχει αναλάβει τις εργασίες βελτίωσης του ελιγμού, διενεργεί συνεχώς εξόρυξη και εκμετάλλευση υλικού από το χώρο του λατομείου. Αυτό βέβαια για να πραγματοποιηθεί, θα πρέπει να τηρηθούν για την περίπτωση οι νόμιμες διαδικασίες, πράγμα δύσκολο μιας και το λατομείο βρίσκεται εκτός λατομικής ζώνης και δεν μπορεί να του χορηγηθεί άδεια λειτουργίας.

Όμως, καμιά υπηρεσία δε θα πρέπει να στηρίζεται σε προφορικές, απλά, καταγγελίες αλλά στον πλήρη έλεγχο των δεδομένων και την ορθή εφαρμογή των όρων της παραπάνω απόφασης.

Όσον αφορά το λατομείο των Ασπραγγέλων, αποτελεί ένα ανθρώπινο τερατούργημα σε μια από τις ομορφότερες περιοχές της πατρίδας μας. Είναι η απόδειξη της καταστροφικής ανθρώπινης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον. Το λατομείο:

- βρίσκεται σε μια περιοχή ιδιαίτερα γνωστή για το φυσικό της περιβάλλον,
- εγγίζει περιοχή που πρόκειται να χαρακτηριστεί και να οργανωθεί σε πάρκο άγριας πανίδας,
- βρίσκεται 8 χλμ. από την είσοδο του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου και πάνω στον οδικό άξονα που οδηγεί σε αυτόν,
- απέχει 1 χλμ. από την Ελάτη, 4 χλμ. από τη Βίτσα, 8 χλμ. από το Μονοδένδρι, 7 χλμ. από τα Άνω Πεδινά, 9 χλμ. από το Δίλοφο, που είναι δημοτικά διαμερίσματα που κατα-

τάσσονται στην πρώτη ζώνη προστασίας παραδοσιακών οικισμών,

- βρίσκεται πάνω στο οδικό δίκτυο που οδηγεί σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα των δήμων κεντρικού Ζαγορίου και Τύμφης που όλα τους χαρακτηρίζονται για το παραδοσιακό αρχιτεκτονικό χρώμα και την απaráμλλη φυσική ομορφιά,
- βρίσκεται στην καρδιά μιας περιοχής με ιδι-

κάτοικοι μεταφέρουν υλικά για τις οικίες τους από άλλες περιοχές και το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η εξεύρεση πέτρας και πλάκας επιστέγασης. Διαφαίνεται, δηλαδή, πως για την συντήρηση και ανοικοδόμηση των κτισμάτων της περιοχής, το λατομείο δεν χρησιμεύει.

Για τους παραπάνω λόγους **προτείνω:**

- άμεση κατάργηση του λατομείου,

αίτερη τουριστική ανάπτυξη, που αποτελεί τον κύριο κορμό της τουριστικής ανάπτυξης του νομού Ιωαννίνων,

- καταδεικνύει την παρακμή σε αξίες και τον «ωχαδερφισμό» του σημερινού Έλληνα σε αντιδιαστολή με τον υψηλό πολιτισμό και την παιδεία που το Ζαγόρι προσέφερε σ' αυτόν τον τόπο.

Η κατάσταση αυτή όμως, δεν μπορεί να συνεχιστεί. Σαν νέοι άνθρωποι, σαν άνθρωποι με νέες ιδέες, οραματισμούς και ευαισθησίες, οφείλουμε με τις αποφάσεις μας να δώσουμε μια ακόμη ευκαιρία για την ανάπτυξη αυτού του τόπου. Συνάμα, πρέπει κάθε φορά να εκφράζουμε το λαϊκό αίσθημα, που στην προκειμένη περίπτωση αντιτίθεται στη συνέχιση οποιασδήποτε λειτουργίας στο χώρο του λατομείου.

Αυτούς, που ίσως αναφέρουν ότι η περιοχή δεν έχει άλλο πόρο αδρανών υλικών, πλην του λατομείου, θα τους πληροφορήσω πως οι

- άμεση παύση οποιασδήποτε εργασίας έχει σχέση με το χώρο του λατομείου,
- κλείσιμο της περιοχής του λατομείου ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε παράνομη μεταφορά υλικών,
- αποκατάσταση του χώρου, με κύριο άξονα την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση η οποία θα εξετάσει τον τρόπο, τη χρηματοδότηση, τη συνεργασία με άλλους φορείς,
- επειδή η περιοχή χρειάζεται υλικά κυρίως για την κατασκευή του οδικού δικτύου της, μπορεί να γίνει ανάθεση και σύνταξη μελέτης για βελτιώσεις ή τομές στροφών στο κομμάτι της 25ης επαρχιακής οδού από Μεταμόρφωση ως το 25ο χλμ. (περιοχή γνωστή ως Ρόντοβάνι), που θα βοηθήσει πραγματικά στην ασφαλέστερη κίνηση των οχημάτων, μιας και ο δρόμος είναι πολύ στενός, πυκνής κυκλοφορίας, επικίνδυνος, τριτοκοσμικός και το οδόστρωμα σε χείριστη κατάσταση.

Είναι το μεγαλύτερο μονοκόμματο χορτολειβάδο σ' όλο το χώρο του Ζαγορίου.

Καλύπτει μια έκταση 160 στρεμμάτων στη νότια πλευρά του ξερικού κάμπτου των Κάτω Σουδενών.

Το χειμώνα πλημμυρίζει δυο τρεις φορές και εμφανίζει μια όμορφη λίμνη.

Σαφώς διαχωρισμένο απ' τα γύρω καλλιεργήσιμα χωράφια, αποτελεί ΚΤΗΜΑ της Κοινότητας με την απόλυτη έννοια της λέξης κι όχι απλώς κοινοτική έκταση.

Η αποκοπή του απ' τον υπόλοιπο κάμπο έγινε πριν από 10/δες αιώνες όταν ακόμα δεν είχαν διαμοιραστεί τα χωράφια.

Προορισμός του, η βόσκηση των βοσκών και φορηγών ζώων της Κοινότητας.

Έτσι, οι προσετοί που ρυθμίζουν τα της λειτουργίας του χωριού, την 9η Μαρτίου εκάστου έτους, απηγορεύουν τη βόσκηση και παραμονή στο Βαρκό και γενικά σ' όλο τον κάμπο, παντός ποιμνίου, αγέλης και ελεύθερων μεμονωμένων ζώων.

Την παραμονή του Αγίου Πνεύματος ο τελάνης ειδοποιούσε τους κατοίκους: Αύριο το πρωί θα απολυθεί το Βαρκό. Κανένας δεν θα πάει ζωντανό πριν βγει ο ήλιος.

Με την πρώτη καμπάνα, στο Βαρκό ήταν δεμένα πάνω από εκατόν πενήντα αλογομούλαρα και γαϊδούρια.

Κατά τις 10 έφταναν οι αγέλες με τα

Από την ιστορία των χωριών μας

«ΤΟ ΒΑΡΚΟ»

βόδια και τα γελάδια, γύρω στα διακόσια.

Το χόρτο ήταν πλέον ώριμο και οι αγέλες έβρισκαν σε παράλληλη γραμμή.

Το μεσημέρι κατέληγαν στη μεγάλη λούτσα για πότισμα.

Σε 15 μέρες η λούτσα στέγνωνε κι έτσι κάθε μεσημέρι άντρες, γυναίκες, παιδιά, κατεβαίναμε στο βαρκό να ποτίσουμε, με το κουβά πλέον, τα ζωντανά μας. Το πλατύ πελάδι τόπος συνάντησης και αστεϊσμών.

Το βράδυ πάλι που πέραμε τα γαϊδουράκια, για το φόβο των λύκων, κάποιος θα είχε στη χούφτα τον αλογόμυγε και τις άφηνε όταν περνούσαν οι κοπελιές καθαλά στα γαϊδουράκια και τότε, γίνονταν χαλασμός.

Το βαρκό έχει την πιο πλούσια χλωρίδα στην περιοχή.

Εκατό και πλέον είδη χόρτων βρήκαν οι γεωπόνοι που έκαναν κάποια έρευνα, εκ των οποίων πέντε λογίων τριφύλι και επτά είδη πικραλίδας.

Μετά το θερισμό, τόσο το βαρκό όσο και οι θερισμένες πλασιές ήταν ελεύθερες και στα κοπάδια μέχρι τις 9 Μάρτη του επόμενου έτους.

Το βράδυ η αχολογία απ' τα κοπάδια, τα μαντρόσκυλα και τις φωνές των τσοπάνηδων έδιναν μια άλλη διάσταση στο χώρο.

Κάπου κάπου μετά τα μεσάνυχτα κάποια φλογέρα βοσκού τάραιζε τη σιγала της νύχτας.

Για μας τα παιδιά τότε, τη δεκαετία του '40, το βαρκό ήταν χώρος αναψυχής και αθλοπαίδων, με πρώτο το ποδόσφαιρο.

Δύο ομάδες είχε το χωριό. Μια οι μικροί και μια οι μεγάλοι.

Στο βαρκό γίνονταν πολλές ποδοσφαιρικές συναντήσεις. Κάθε μέρα τον Αύγουστο θα είχε και κάποια συνάντηση. Τσεβαριώτες, Πανωσουδενιώτες, Βιτινιοί και Ντοβριανίτες, ήταν μόνιμα στο μεγάλο γήπεδο.

Δίπλα στα πελάδια το δίχτυ του βόλεϊ. Και δεν ήταν μόνο το ποδόσφαιρο, οι αγώνες ταχύτητας και οι υποδρομίες. Είχαμε και άλλα αθλήματα, όπως, σφαίρα, σφύρα, δίσκο, ακόντιο.

Πρωτοστατούσε και παρακινούσε ο αειμνηστός Γιώργος Στάρας, Ριζαρίτης, τότε.

Και το σούρουπο επιστροφή στο χωριό κατά ομάδες, με τις αλυσμώστες κατάντες της εποχής και τραγούδια του μας έφεραν οι εξ Αθηνών παραθεριστες.

Το ιδιαίτερο καθεστώς για το βαρκό κράτησε μέχρι το 1960 οπότε άλλαξαν τα

δεδομένα.

Οι περισσότερες οικογένειες έφυγαν, τα φορητά ζώα και τα βοϊδοέλανα εξελείπταν κι έτσι έμεινε για τη βόσκηση προβάτων.

Ο αναδασμός και η κατάργηση του εθνικού δικαίου, έδωσε τη νέα μορφή εκμετάλλευσης του κάμπου.

Πάντως θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι, με τις ρυθμίσεις που απέδωσαν στην προστασία της οικοσύστης, αποτροφίας, το χωριό μπόρεσε να επιβιώσει και να αναδειχτεί σε μεγάλο κεραιόλογο, τους περασμένους αιώνες.

Ο υποφαινόμενος, τα χρόνια που έμενα στο χωριό, είχα απορίες γιατί αεθόθηκε τόσοσ χώρος αναλίστασης ενώ μπορούσε να σπαθεί με ευκαιρία, ή με κανάβι όπως γίνονταν στα γειτονικά χωράφια.

Ο θεός μου Νικόλαος Χατζής μου είχε δώσει κάποια εξήγηση.

Στις αρχές του 10ου αιώνα όλες οι εκτάσεις ανήκαν σε φεουδάρχες και κατοικούντες ήταν κολήγοι και έδιναν το 30% ως γεώμορο.

Ο αυτοκράτορας Ηράκλειος που δεν μπορούσε να πληρώσει τους χιλιάδες μισθοφόρους, που φρουρούσαν τα αμύμονα σύνορα του βασιλείου, με συμβούλιο του Πατριάρχη Σέργιου, ο οποίος πώλησε όλα τα τιμαλφή του εκκλησιαστικού και έβγαλε τον αυτοκράτορα απ' το οικονομικό αδιέξοδο, απερίσπαστος, περιελάμβανε να συγκροτείται, όταν χρειάζονταν, στρατός από γεωργούς πολυμύστες, στους οποίους παραχωρήθηκε το 1/3 της γης, όση μπορούσε να καλλιεργήσει μια οικογένεια.

Την εποχή εκείνη ο ξεριός και ο πιστοτικός κάμπος των Πεδενίων (που ονομάζονταν το χωριό), χωρίστηκε σε μπάστενες που αποτελούνταν από 10-15 στρέμματα ξεριά, 8-10 πιστωτικά και 2-4 αμπελότοπος.

Τότε το βαρκό έμεινε εκτός διαίτης, για να βόσκουν την άνοιξη τα άλογα των πολεμιστών.

Η μπάστενα περιελάμβανε τον πρωτότοκο, με την ίδια υποχρέωση να είναι πολεμιστής με όλοιο υπακόμο και δεν μοιράζονταν, ούτε πουλώνονταν. Οι δευτερότοκοι δούλευαν ως παρκεντέδες ή έφευγαν απ' τον τόπο.

Περίπτωση ν' αποκτήσουν τη γη αν εχάνονταν ο πρωτότοκος ή παντρεύονταν κόρη πολεμιστή που δεν είχε αρσενικό κληρονόμο.

Το καθεστώς αυτό δέχτηκε και ο Ντουσανό ο οποίος άλλαξε μόνο τις τιπονωμίες και το όνομα του χωριού.

Η εξήγηση αυτή φαίνεται ασφαλή αφού όπως γνωρίζουμε, το σύνταγμα των Σουδενών, επικυρωμένο από τους Βιανίτες και Μεσοβονιώτες απέχρησαν το 1429 στο Βοϊδομάτι, την επίθεση των Τούρκων.

Κι ακόμα, το 1600 που έγινε η καταγραφή και το κτηματολόγιο από τους Τούρκους, οι μπάστενες, των Κάτω Σουδενών έμειναν ως είχαν και το βαρκό ανέγγιχτο.

Στους Σουδενιώτες επετράπη να πάνε να ένοπλοι και φρουρούσαν τη διαδρομή από τη Βιθλιόθικη, τρεις ποιήτριες η Κωνίνα Χαροπούλου, η Ελένη Μπριάκου και τότε η Ευτέρπη Σάρρου.

Η Ε.Σ. ακολουθεί το δικό της δρόμο, δικό της δημογραφική ατμόσφαιρα. Δικό της το περιβάλλον και αφομοιώνεται, σε συνθήκες καλωσώρισης υποδοχής. Κινείται σ' ένα ατομικό κλίμα, με τη δική της Μούσα, όπου σκεπάζει, ιδέες, νοήματα, μινύματα και αποσκευές και αναπλάσεις, οράματα και σκοποί και αναπλάσεις συνδυάζονται στις δημιουργίες του οίστρου και στα πλαίσια ενός ένοκου της προσαρμογής Απολλώνιας προσέλευσης αλλά και ρεαλιστικής.

Μετά το 1860 αφαιρέθηκε από το προνόμιο και οι Σουδενιώτες για τη λαλίστα του χωριού προσέλαβαν φρουράδες.

Στη Δράγανη Θεοφωτίου, το 1940 συνάντησα το Τάσση Χούσο 95 ετών, που ήταν φίλας στο χωριό μας απ' το 1875 έως το 1904 και έπαινε σε την ΤΑΕΗ που επικρατούσε στο χωριό μας.

Κάτω Πεδινά, Φιλιππώνες ΔΙΟΜΗΛΗΣ ΣΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

εφ. «ΛΑΟΣ»
καθημ. Βέροιας (5/5/99)

Ορίζοντες στα νεανικά μου ποιήματα

Ευτέρπη Γ. Σάρρου - Ποίηση - Γιάννινα 1999

Την πρώτην της ποιητική συλλογή καλωδεκτη για όλους μας και με τον τίτλο «Ορίζοντες» κυκλοφόρησε η συλλογιστική μας Ευτέρπη Γ. Σάρρου. Σελίδες 46. Ποιήματα 40. προλογίζει η ίδια, αναφέροντας πως δημοσιεύει το πρώτο μέρος των νεανικών ποιημάτων της, μιας δεκαετίας από τα 16-27 χρόνια της, χρόνια εφηβικά και ώριμης νιότης, που σ' αυτά κάνει τις αναδρομές και τις περιπλανήσεις της σ' ονειρικούς κόσμοι. Και θα ακολουθήσει η έκδοση της δεύτερης συλλογής, ολοκληρωμένης έτσι τα πρώτα ενθαρρυντικά θέματα της επανειστέ εξομολόγησης της.

Παρθενική και πρωτόγονη η εμφάνισή της, σαν κάνει το τεμπέλιό της. Όμως την ποιητική της γέννηση την πρωτοδοκίμασε σ' ένα συμπόσιο τέχνης που έγινε στο Πατριάρχη Σέργιου, ο οποίος πώλησε όλα τα τιμαλφή του εκκλησιαστικού και έβγαλε τον αυτοκράτορα απ' το οικονομικό αδιέξοδο, απερίσπαστος, περιελάμβανε να συγκροτείται, όταν χρειάζονταν, στρατός από γεωργούς πολυμύστες, στους οποίους παραχωρήθηκε το 1/3 της γης, όση μπορούσε να καλλιεργήσει μια οικογένεια.

Την εποχή εκείνη ο ξεριός και ο πιστοτικός κάμπος των Πεδενίων (που ονομάζονταν το χωριό), χωρίστηκε σε μπάστενες που αποτελούνταν από 10-15 στρέμματα ξεριά, 8-10 πιστωτικά και 2-4 αμπελότοπος.

Τότε το βαρκό έμεινε εκτός διαίτης, για να βόσκουν την άνοιξη τα άλογα των πολεμιστών.

Η μπάστενα περιελάμβανε τον πρωτότοκο, με την ίδια υποχρέωση να είναι πολεμιστής με όλοιο υπακόμο και δεν μοιράζονταν, ούτε πουλώνονταν. Οι δευτερότοκοι δούλευαν ως παρκεντέδες ή έφευγαν απ' τον τόπο.

Περίπτωση ν' αποκτήσουν τη γη αν εχάνονταν ο πρωτότοκος ή παντρεύονταν κόρη πολεμιστή που δεν είχε αρσενικό κληρονόμο.

Το καθεστώς αυτό δέχτηκε και ο Ντουσανό ο οποίος άλλαξε μόνο τις τιπονωμίες και το όνομα του χωριού.

Η εξήγηση αυτή φαίνεται ασφαλή αφού όπως γνωρίζουμε, το σύνταγμα των Σουδενών, επικυρωμένο από τους Βιανίτες και Μεσοβονιώτες απέχρησαν το 1429 στο Βοϊδομάτι, την επίθεση των Τούρκων.

Κι ακόμα, το 1600 που έγινε η καταγραφή και το κτηματολόγιο από τους Τούρκους, οι μπάστενες, των Κάτω Σουδενών έμειναν ως είχαν και το βαρκό ανέγγιχτο.

Στους Σουδενιώτες επετράπη να πάνε να ένοπλοι και φρουρούσαν τη διαδρομή από τη Βιθλιόθικη, τρεις ποιήτριες η Κωνίνα Χαροπούλου, η Ελένη Μπριάκου και τότε η Ευτέρπη Σάρρου.

Η Ε.Σ. ακολουθεί το δικό της δρόμο, δικό της δημογραφική ατμόσφαιρα. Δικό της το περιβάλλον και αφομοιώνεται, σε συνθήκες καλωσώρισης υποδοχής. Κινείται σ' ένα ατομικό κλίμα, με τη δική της Μούσα, όπου σκεπάζει, ιδέες, νοήματα, μινύματα και αποσκευές και αναπλάσεις, οράματα και σκοποί και αναπλάσεις συνδυάζονται στις δημιουργίες του οίστρου και στα πλαίσια ενός ένοκου της προσαρμογής Απολλώνιας προσέλευσης αλλά και ρεαλιστικής.

Μετά το 1860 αφαιρέθηκε από το προνόμιο και οι Σουδενιώτες για τη λαλίστα του χωριού προσέλαβαν φρουράδες.

Στη Δράγανη Θεοφωτίου, το 1940 συνάντησα το Τάσση Χούσο 95 ετών, που ήταν φίλας στο χωριό μας απ' το 1875 έως το 1904 και έπαινε σε την ΤΑΕΗ που επικρατούσε στο χωριό μας.

Κάτω Πεδινά, Φιλιππώνες ΔΙΟΜΗΛΗΣ ΣΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

κός προσεγγίωσης.

Ευτέρπη τη λένε και μας έτρεψε με σαγηνευτικό τρόπο, αισθητικά και χαριτωμένα, στην τέχνη του έμμετρου λόγου, διατηρώντας αμείωτη την αντίληψη της ομορφιάς, σαν τη σταθμίζει στα δικά της εκδηλωτικά μέτρα, στο δικό της ύφος. Πιστεύει στην ποίηση ιεροφάντισσα η ίδια κάνοντας πράξη την έμπνευσή της. «Ξεκινώντας με νέα φτερά, σ' ουρανούς αστροφωτισμένους θα 'μπει ασπεράκι αν γίνει που λάμψει»

«Και ψέμα της αμφοροσύνης το ξέσπαστο καρτέρι, της αλλαγής πηλαγημένη κι αλήθεια η συνθήκη».

Βιοματικό οι στίχοι, παρορμητικοί και πηγαίοι, με νύοι και φαντασία, καρδιάβγαλτοι με τη δροσιά της καλαισθησίας κρυσταλλώνοντας με αναγνώσεις της ονειροπόλας ψυχής της. Ενδόστροφα τα ξεσπάσματα της μεταστοιχειώνονται σε μια αιθέρια εξιδανίκευση, με διάφανο και φωτεινό τον εσώκοσμο της.

Μπορεί να ζει την καθημερινότητα, την πεζότητα του βίου αλλά η ευγένεια της ψυχής της, η ανθρωπιά της, την υψώνουν υπεράνω αδυναμιών. Στοχεύει στην ανωτερότητα και στοχεύεται βαθιά. Μας αγγίζει ανθρώπινα και νδύατα. Και την παραλληλίζουμε, με τον ψυχικό και συναισθηματικό της τυρανισμό της Μαρίας Πολυδούρη, σ' ώρα απογοήτευσης και μεταμέλειας.

Φύση μεγαλοκήλη, πονεμένη ύπαρξη, σ' ώρα μισοτελειωμένων ονείρων εξισορροπεί με την έντονη αισθαντικότητα, τη γυναικεία τρυφεράδα και μένει παράπονο, σύμφυτο φετρωμένο, μια πικράδα δοκιμασμένου βίου από ορφάνια και προβληματισμούς, ένα απόηχο γλυκερό του παρελθόντος συντροφιά της.

«Σε βρήκα κάτω απ' τη κλωμάδα του καντηλιού π' αντανάκλωση γονυπετής και σου μιλούσα μα συ με κοίταζες θουβή».

Χαμένα παν' τα λόγια μου τα δάκρυα χαμένα

συ αποφασισμένα

το δρόμο πήρες κι έφυγες και άφησες ωμένα

συ αποφασισμένα

το δρόμο πήρες κι έφυγες και άφησες ωμένα

εκεί στ' απελπισμένα».

«Και σ' άφησαν χωρίς στοργή στις παγωνιές τη μόρτα την άδεια τούτη ώρα, μονάχη, δίχως παντοχρή».

Δεν λείπει και η ελεγεία από το χαρό της 19χρονης αδελφής της Άννας «Μυριάδες λουλουδία απλώνονταν γύρω της

κι εκεί που απ' ακουμπούσε δροσάτολα τα μύρα της σκορούσε».

«Είμαι μονάχη κι όμως μαζί μαζί σου αγάπη σ' όλη ζωή».

Φυσιολάτρισσα και ρομαντική «Από τη «Χαραυγή».

«Και μες στο φιλί θα μας παρουσιάσει

ξυπνούν παράπονα χαράς παλμοί. Και κλαίνε τα βλέφαρα, γελούν τα κείλη γέλιο δακρυβρεχτο είσαι ζωής».

Για την «Ανοιξη».

Στ' απαλό κάρη σου κάδι.

Ω πανώρια κι αιθέρια μορφή το κλωμό και θλιμμένο προβάλλει γελαστό λουλουδάκι π' ανθεί.

Τραγουδά παιανικά την 28η Οκτωβρίου. Τη δέρνει μοναξιά και μελαγχολία.

«Κάτι πέθανε μέσα μου, κάτι αργά πεθαίνει ένα λουλουδί δροσερό, μαραινείται, μαδώνει».

«Αχ και νάταν μια, μόνο μια φορά

Αχ και νάταν μια κι όχι άλλη καμιά».

Η Ε.Σ. είναι κυρίως η ποιήτρια του έρωτα και της αγάπης.

«Φλησαρουν τα δύο σου μάτια, λένε όσα δεν μπορούνε δειλά κείλη να μου πούνε».

Σφοδρός έρωτας, παθιασμένη η αγάπη.

«Τη μέρα που σε γνώρισα ποτέ δεν θα ξεχάσω,

αγάπη μου δεν το ξερα πόσο μονάχη νιώθω, της μοναξιάς η σιωπή.

Με νύγει με πεθαίνει».

«Κι ως της αγάπης το φίλι

ΕΠΑΙΝΟΣ ΣΤΟΝ ΜΙΧ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Χτυπάει, μετράει ο μάστορας καλέμα στραβωμένα, χτυπάει να σπάσει μάρμαρα με χέρια ματωμένα.

Κουράγιο και υπομονή λέει στους μαθητάδες, το κυλικείο προχωράει να ριζούμε σοφάδες.

Να χτίσουμε τους ορόρους, να φτιάσουμε τις σκάλες, φέρτες καθρόνια και χρεντές, θέλουμε πρόκες κι άλλες.

Σκαλίζει ο πρωτομάστορας πρωί και μεσημέρι, θέλει να φτιάσει προτομή του Γεράσιου του Μενέλη.

Μέρα και νύχτα προσπαθεί τις βρύσες να στεργώσει, τις εκκλησιές, τα στέγαστρα, όλα για να τα σώσει.

Και το σχολείο εφρόνισε λιθοσφύρα μη γίνει, μονοστό το οργανώσει αυτόνομο να μείνει.

Κουβαλήτης ακούρατος εκθέματα να μάζει, είκοσι χρόνια προσπαθεί κι ακόμα να σκαλίζει.

Μουσείο μ' επαγγέλματα έχει κατασκευάσει, εικόνες από τα παλιά θα μας παρουσιάσει.

στη μνήμη αιώνια μένει». «Με φίλησες και στις καρδιάς τα βάθη. Μου μείνει 'κειο που εσύ είχες απομυζήσει».

Λίαν ευαίσθητη η ύπαρξη, ορφανή και μοναχική, τη συνοδεύει ένα πικρό απράπονο

«Ανγές πυρωμένες, 'κρογιάλι ανθισμένα,

ξανθίζονται μπρος μας ν' αφίσουν να λάμπουν, πριν έρθει φουρτούνας, μαυρίδα

και δάκρυα τα μάτια μας χύσουν».

Πολύ επηρεασμένη από τους ρομαντικούς ποιητές μας. Πεισιθάνει και απαισιοδοξεί.

Τα πικρά θα χύσω δάκρυα τον τάφου και θαλαφρωμένη θα 'ρθω να σε βρω».

Εξομολογητική και εκδηλωτική δεν μας κρύβει τίποτε. Το συνειδησιακό και το υποσυνείδητο στο φως με το τραγούδι της. Γράφει ελεύθερα και αβίαστα και επεξεργάζεται τεχνικά τις στροφές σε γλώσσα δημοτική, με λιτότητα στη λεκτική μεταφορά, απλότητα στη διατύπωση. Πλαισιωμένες με ψυχισμού αβρότητα, εικόνες και περιγραφές και παρομοιώσεις.

Δουλημένοι οι στίχοι, οργανικά δεμένοι, με τη δικιά τους μουσικότητα, καλόχτιστοι αρμονικά, ισορροπούν εκφραστικά δονούμενοι με τη δικιά της στικουργική αντίληψη και ρέουν με φυσικότητα από το κεφαλόβρυσο της σύληψης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΡΕΛΛΗΣ

Εμείς μια ράτσα αλλιώτικη απ' τα παλιά τα χρόνια, ποτέ δεν συμφωνήσαμε, η γκρίνια είναι απώνια.

Το μαύρο άσπρο κάνουμε και το σιγάβό είναι ίσο και το χωριό μας χάλασε δεν είναι ζαγορίσιο.

Στα δύο το χωρίσαμε τον βγάλαμε τα μάτια, σαν νάταν παλαιοκλήβα το κάναμε κομμάτια.

Αυτοί που σ' αγαπήσανε είναι εδώ κοντά σου, πρόεδροι και σύμβουλοι, σφιχτά στην αγκαλιά σου.

Τα γράφα και τα σκεπάζω τα μάτια μου δακρύζω, είναι πολλοί που νόμισαν την δόξα πως κερδίζουν.

Μιχάλη, τα Τσεβάρια σου εδώ σκαρφαλωμένο, δεν έπαψε να σ' αγαπάει κι ως είναι πληγωμένο.

Μιχάλη μου, αγάγιστα εσύ να συνεχίσεις, ανάπτυξη και πρόοδο να μας εξασφαλίσες.

Ευρωπιδής Ντυναλέξης

Ελαφτόπουλος 1999

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:

Κατερίνα Φ. Ζαρίδη

Πνευματική εκτόνωση προσφέρουν και με όσση μοιάζουν, σ' αυτούς τους αφόρητα σκληρούς καιρούς, που φαίνονται να ξεπερνούν την ανθρώπινη λογική, οι σελίδες του βιβλίου του Ν. Θέμελη με τίτλο «Αναζήτηση» (έκδ. Κέδρος, Αθήνα 1998) και παράλληλα τιμούν ιδιαίτερα εμάς τους Ζαγορίσιους γιατί, για πρώτη ίσως φορά, εμφανίζεται εδώ ως κεντρικός ήρωας σύγχρονης μυθιστορίας πρόσωπο, που κατάγεται από το Ζαγόρι.

Γνώστες, οι περισσότεροι από μας, της ψυχασύνθεσης του Ζαγορίσιου και της Ζαγορίσας, μπορούμε να ξεχωρίσουμε και ταυτόχρονα να αναγνωρίσουμε τα χαρακτηριστικά που ο συγγραφέας τους αποδίδει διάσπαρτα μέσα στο βιβλίο του.

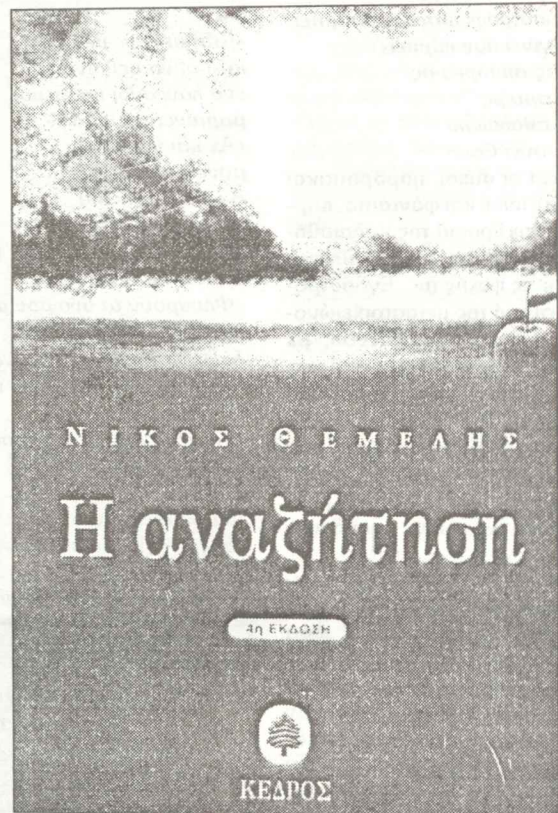
Δίνουμε ορισμένα αποσπάσματα, που αναφέρονται στον ήρωα και μέλη της οικογένειάς του, αλλά και σε πρόσωπα σχετιζόμενα μ' αυτά, καταγόμενα από την ίδια περιοχή: 1) αλλά πως ήταν ξύπνιος, ικανός, δουλευταράς και πάνω απ' όλα τίμιος (ενν. ο κεντρικός ήρωας, ο εφέντης Νικολής από κάποιο χωριό του Κεντρικού Ζαγορίου, που δεν κατονομάζεται). 2) Η μητέρα ποτέ δεν ζητούσε τίποτα γιατί ένα να ζητάγε τρία της έφερνε ο πατέρας και αυτή στενοχωριόταν για το ξόδεμα. 3) Έμαθα γαλλικά, λογιστικά, ασφαλιστικές δουλειές, εμπόριο... Έμαθα να κάνω οικονομία. Όχι μόνο στα λεφτά μου αλλά και στο χρόνο μου και στους κόπους μου και στον ίδιο μου τον εαυτό. Πού δίνονται και πόσο δίνονται... Έμαθα πως ο πλούτος δεν είναι μόνο τα γρόσια... αλλά και όσα έχουμε μέσα μας, στο μυαλό και την καρδιά μας. Το πρέπει που βάζουμε εμείς στον εαυτό μας. Έμαθα να φροντίζω την τιμή μου προτού χρειαστεί να την υπερασπιστώ... Τιμώ τον ανθρώπινο μόχθο την εντιμότητα, την ειλικρίνεια. Τιμώ τους δικαίους και τους σεμνούς... Έχω ξαπλώσει και με φραντζέλα και με Ρωμιά. Μήτε τη μια εμπιστεύομαι μήτε την άλλη... αλλού κολλάει το μέλι πιο πολύ αλλού πιο λίγο... Δεν έμαθα να πίνω, να πιάνω χαρτί... (λόγια του ήρωα). 4) Δεν μίλησα γιατί εμείς οι Ηπειρώτες έχουμε μάθει ποτέ να μην παρακαλάμε (λόγια του ηπειρώτη πρωτομάστορα, κτίστη στα Ζαγόρια). 5) Ήτανε κάτι πέρα από προβολή, πέρα από υπερηφάνεια, πέρα από τον εγωισμό του... Να μην είναι ανεπιθύμητος (ενν. ο ήρωας).

Είναι δύσκολο εδώ να αναφερθούμε σε όλες τις χαρακτηριστικές παρατηρήσεις του συγγραφέα για τα πρόσωπα του βιβλίου του, που φέρονται να κατάγονται από τον τόπο μας, καθώς και στις έννοιες που προβάλλονται ή στις σκέψεις που μας δημιουργούνται. Θα περιοριστούμε να τονίσουμε ορισμένα γνώριμα «χαρακτηριστικά» του Ζαγορίσιου, όσα δηλ. η αντίληψη μας, μέσα από προσωπικά βιώματα, υπαγορεύει και όσα, μέχρι τώρα, υπήρχαν ως σκέψεις ή κρίσεις μέσα μας και που εκφρασμένες στις σελίδες αυτού του βιβλίου, μας έχουν,

Ν. ΘΕΜΕΛΗ «Η Αναζήτηση»

ας μου επιτραπεί, συγκινήσει.

Τα ψυχικά και πνευματικά χαρίσματα βέβαια που ο Θέμελης αποδίδει στους Ζαγορίσιους ήρωες του βιβλίου του ανευρίσκονται γενικότερα στους ανθρώπους. Δεν θα θέλαμε, για το λόγο αυτό, να θεωρηθούμε ότι αναλύμεθα σε αυτοεπαίνους. Πιστεύουμε ότι η ανάδειξη της Ζαγορίσας φυσιογνωμίας του καιρού, μέσα από συγκεκριμένες καταστάσεις και γεγονό-

νότα ήταν ο σκοπός αυτού του βιβλίου. Και αυτός, κατά τη γνώμη μας, πράγματι επιτεύχθηκε.

Οι τέσσερις αφηγήσεις, που συνθέτουν τη μυθιστορία αυτή, μεστές από εικόνες, ανθρώπινα αισθήματα, περιγραφές των πτυχών της ανθρώπινης ψυχής, αισθαντικές σκηνές, αλλά και από αναφορές στις εμπορικές και επαγγελματικές δραστηριότητες των Ξενιτεμένων Ζαγορίσιων, δίνονται κατά τρόπο πρωτότυπο. Η αποτύπωση της ζωής και της κοινωνίας στα Ζαγοροχώρια, τη Μυτιλήνη, τη Σμύρνη και τα περίχωρά της, στα τέλη του περασμένου αιώνα και τις αρχές αυτού, ταξιδεύουν τον αναγνώστη και ιδίως αυτόν στον οποίο οι εικόνας της ζωής εκείνης είναι έντονα παραστατικές μέσα του από τις διηγήσεις οικείων του προσώπων, που είχαν ζήσει και προκόψει εκεί. Και ως γνωστόν, υπήρχαν πολλοί τέτοιοι Ζαγορίσιοι.

Η ευαίσθητη ψυχή του ήρωα κατανοεί, γεύεται και ενστερνίζεται όλες τις μορφές της ανατολικής ζωής, έρωτας, μουσική, τραγούδι, ήθη, κλπ. ενώ, με την ελεύθερη σκέψη του (...και βλέπω κι εδώ προκόβουν εκείνοι που στα μυστά τους δεν έχουν ντουβάρια μήτε στα μάτια τους μπερντέες), κατορθώνει να γίνει ρυθμιστής στη συμβίωση ανθρώπων με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές. Καταφανής είναι επι-

σης η ευαισθησία της γραφίδας του συγγραφέα, όταν αναφέρεται στο πνευματικό επίπεδο του Ζαγορίσιου της εποχής, όχι μόνο του δικού του, αλλά και του εμπόρου και του απλού κοίτου, είτε άνδρας είτε γυναίκα κι αν ήταν. Λόγου χάρι στο βιβλίο γίνεται λόγος για τη Παρθεναιαγωγία στα Ζαγόρια, για την ύπαρξη βιβλιοθηκών στα χωριά, από ευεργεσίες, για ενημέρωση των κατοίκων από σύγχρονες ελληνικές εφημερίδες ευρείας διάδοσης κλπ. Η γνώση της αρχαίας κλασικής παράδοσης, η σκηνή του πανάρχαιου ελληνικού πολιτισμού και η προσπάθεια ανάδειξής του ή ακόμα και αναβίωσής του, από τον ήρωα του βιβλίου, μέσα από ρομαντικούς ίσως συλλογισμούς, δείχνουν ακριβώς το καλλιεργημένο φρόνημα των προγόνων μας συντοπιτών. Δεν παραλείπει, επίσης, ο Θέμελης, να αναφερθεί και στη μύηση του Ζαγορίσιου εμπόρου της εποχής στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιδεολογία, σε σύγχρονους προβληματισμούς και πολιτικά γεγονότα. Άκουγε και κράταγε ότι έκανε τον κόσμο να προκοφτεί. Γι' αυτό δεν πολυενδιαφερόταν για το τι γινόταν στην Πόλη. Από εκεί δεν ήλπιζε προκοπή. Μάθαινε ακόμη πως μπαίνουν στην πόλη ή πως σχεδίαζαν αλλού καινούρια... (λόγια του ήρωα για τον πατέρα του). Το γεγονός αυτό εκτός των άλλων, εύστοχα προβάλλει την αστική νοοτροπία αλλά και τη συνεχή αναζήτηση των κατοίκων αυτού του χώρου, «το γιατί του γιατί» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο συγγραφέας και με το στόμα του ήρωα: «όσα πιο πολλά μαθαίνω τόσο πληθαίνουν και τα ερωτήματα που δεν βρίσκουν εύκολα απάντηση. Του χώρου αυτού που μέχρι πριν από ορισμένα χρόνια και ίσως, για αρκετούς in νεοέλληνες, πριν από την προβολή του γνωστού τηλεοπτικού σήριαλ, ήταν, στο σύνολό του, τόπος άγνωστος ή, στην καλύτερη περίπτωση ξεχασμένος».

Ο πατέρας μου και ο φίλος σύντροφός του συνηθίζανε να μην ταξιδεύουν ποτέ μαζί. Η σχέση εμπιστοσύνης που τους έδενε έκανε τον έναν να εμπιστεύεται απόλυτα το λόγο και τους λογαριασμούς του άλλου. Έτσι, τότε έφτανε ο ένας και τότε ο άλλος, κι άλλοτε πάλι κανονίζανε αλλού συνάντηση στο γυρισμό, ή πως σχεδίαζαν αλλού καινούρια... (λόγια του ήρωα για τον πατέρα του). Το γεγονός αυτό εκτός των άλλων, εύστοχα προβάλλει την αστική νοοτροπία αλλά και τη συνεχή αναζήτηση των κατοίκων αυτού του χώρου, «το γιατί του γιατί» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο συγγραφέας και με το στόμα του ήρωα: «όσα πιο πολλά μαθαίνω τόσο πληθαίνουν και τα ερωτήματα που δεν βρίσκουν εύκολα απάντηση. Του χώρου αυτού που μέχρι πριν από ορισμένα χρόνια και ίσως, για αρκετούς in νεοέλληνες, πριν από την προβολή του γνωστού τηλεοπτικού σήριαλ, ήταν, στο σύνολό του, τόπος άγνωστος ή, στην καλύτερη περίπτωση ξεχασμένος».

Διαβάζοντας την εύστοχη παρουσίαση του βιβλίου και ριχνοντας μια πρώτη ματιά στο περιεχόμενό του, προς επίρρωση των όσων αναφέρει η κυρία Ζαρίδη, κρίνουμε σκόπιμο να αναδημοσιεύσουμε ένα μέρος (την αρχή από το πρώτο κεφάλαιο «Αφήγηση του Νικόλα» Ο Νικόλας πρέπει να είναι ο παππούς του συγγραφέα, στο αρχείο του οποίου βασίστηκε για τη συγγραφή του όντως ενδιαφέροντος για το Ζαγόρι και την ιστορία του, βιβλίο του.

Η αφήγηση του Νικόλα

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1880 οι δουλειές του πατέρα είχαν πάρει την πάνω βόλτα. Παλιά ήτανε Γκιζατζής—θα μανέμε κρός δεν το θυμάμαι—μα γρήγορα γίναμε εμπόριο, δεν ήθελε να ντρέπεται, καταπιάστηκε η μητέρα, κι ως ήτανε αξίωμα που τόσο πολύ τόσο επιδίωκαν στα φανερά ή στα κρυφά στα Γιάννενα, ή μέσα από σχέσεις με την Πλάτη Απλώθηκε στα Γιάννενα, έκανε συντροφιά

εμπροσκή με φίλο του απ' τη Σιάτιστα για να τα προλαβαίνει όλα κι αρχίσανε μαζί και χωριστά να οργανώνουν όλα τα βιλαέτια στην Ήπειρο και στη Μακεδονία μέχρι το Δούναβη. Ήταν ακόμη σε συνεννόηση με κάποιον Πέτρο, έμπορο από το κοντινό Κουκούλι, αλλά και με τα καραβάνια που φεύγαν απ' την Ντοβρά. Φτάσανε δυο τρεις φορές μέχρι το Βουκουρεστί, τη Βράλα και την Οδησό, και κλείσανε κι εκεί κάποιες δουλειές, παρόλο που κανένα χρόνο δεν κολλούσανε όλα. Δουλειές κάναν και με τη Θεσσαλονίκη. Μα εκεί τα πόστα τα είχανε πιο πολύ εβραίοι και χωρίς να χαλάσουν τις σχέσεις τους ή τις καρδιές τους, στράφηκαν προς Βορρά και βάσανε τρίτο σύντροφο, που 'χε εμπροσκή οσπτήριο στη Βλαχία. Κατέληξαν πολύ σύντομα να φτιάξουνε στα Ζαγόρια και στη Σιάτιστα όνομα και βιος, όταν άλλοι που μείναν στις παλιές συνήθειες μαράζωσαν και χάθηκαν μ' άλλες περιουσίες σε γη και ζωντανά. Ιδιαιτέρως από τότε που καταργήθηκαν τα προνόμια και ήρθανε δύσκολοι καιροί για τα Ζαγόρια.

Ο πατέρας μου και ο φίλος σύντροφός του συνηθίζανε να μην ταξιδεύουν ποτέ μαζί. Η σχέση εμπιστοσύνης που τους έδενε έκανε τον έναν να εμπιστεύεται απόλυτα το λόγο και τους λογαριασμούς του άλλου. Έτσι, τότε έφτανε ο ένας και τότε ο άλλος, κι άλλοτε πάλι κανονίζανε αλλού συνάντηση στο γυρισμό, ή πως σχεδίαζαν αλλού καινούρια... (λόγια του ήρωα για τον πατέρα του). Το γεγονός αυτό εκτός των άλλων, εύστοχα προβάλλει την αστική νοοτροπία αλλά και τη συνεχή αναζήτηση των κατοίκων αυτού του χώρου, «το γιατί του γιατί» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο συγγραφέας και με το στόμα του ήρωα: «όσα πιο πολλά μαθαίνω τόσο πληθαίνουν και τα ερωτήματα που δεν βρίσκουν εύκολα απάντηση. Του χώρου αυτού που μέχρι πριν από ορισμένα χρόνια και ίσως, για αρκετούς in νεοέλληνες, πριν από την προβολή του γνωστού τηλεοπτικού σήριαλ, ήταν, στο σύνολό του, τόπος άγνωστος ή, στην καλύτερη περίπτωση ξεχασμένος».

Με αφορμή το δημοσίευμα της κ. Παιτσας Γ. Δούνια στο φύλλο 252 του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και τη φρόση στην αρχή του κειμένου «για το εξαίρετο κάλλος» μικρό παρόι της, κλεινόναμε τα μάτια μου να αναπαριστώντας νοερά την εικόνα που πιστεύω ότι έχει δικίο να καυχιέται και να επαινεί την ιδιαίτερη πατρίδα της.

Καθώς έχω επισκεφθεί πολλές φορές το Δίλοφο και γνωρίζω με κάθε λεπτομέρεια τη ρυμοτομία του, τα αρχοντικά του, πολλούς από τους ανθρώπους του, την ωραία φύση του, τα χέρσα και εγκαταλεημένα χωράφια του, την οικιλία των οπωροφόρων δέντρων που είχαν φυτέψει οι παλιότεροι, το δρυοδάσος που απλώνεται γύρω από τον οικισμό σε όλη την έκταση που είχε ιδιοκτητή τη τωών κοινότητα, ένας ιδανικός βιότοπος για τα αγροοικονομικά και τα σπάνια σήμερα Ζαγκάδια, όλα αυτά δικαιολογούν την ξεχωριστή αυτή κυρία να «καταλείπεται» για το χωριό της.

Ακόμη να προσθέσω, ότι ο οικισμός, παρά τις προσπάθειες των λίγων κατοίκων του ή και των υπόλοιπων ιδιοκτητών παραδοσιακών σπιτιών να κάνουν συντήρηση και επισκευές ή και τη δημιουργία δυο-τρών καινούργιων σπιτιών καθώς και δυο τουριστικών καταλυμάτων, εξακολουθεί να παραμένει «άθικτος» και παραδοσιακός, ώστε ο επισκέ-

φτά ποτέ κανείς δεν ήξερε το δρομολόγιό του. Τα καραβάνια τον χάναν ξαφνικά και τον έβρισκαν πάλι άξαφνα μετά από βδομάδες. Όλοι ήξεραν, κανένας δε ρωτούσε.

Στα χωράφια, δεν ήταν δα πολλά, κι ούτε και ιδιαίτερα προσοδοφόρα, ο πατέρας είχε από παλιά άνθρωπο της εμπιστοσύνης του, τον Ράμο—άγνωστο πώς είχε βρεθεί απ' τη Βλαχία στα μέρη μας—που φρόντιζε και τα λίγα ζώα που είχαμε για τις δικές μας τις ανάγκες. Το μανούρι που περίσσευε το στέλνανε όλο έξω. Όμως δεν περιμέναμε από αυτά να ζήσουμε. Όσοι το κάναν, οι πιο πολλοί αργά ή γρήγορα ξεκληρίστηκαν από τα χρέη ή την κακή σοδειά, πήραν των ομματιών τους και φύγαν για πάντα. Η τοκογλυφία είχε ρημάξει, εκτός από το χωριό μας, το Τσεπέλοβο, το Καπέσοβο και το Κουκούλι, όταν τα μοναστήρια, οι προύχοντες και κάποιοι προσετοί αναγάζαν χρόνο με το χρόνο τη γη τους και τα κάθε είδους ζωντανά τους. Άλλοι πάλι, ένα σωρό, βρισκόνταν συνέχεια σε διαφορές με άλλους για το ποιο ανήκει σε ποιον, για τις βοσκές και τα μισθώματα, για τα δασίματα και για τις προίκες, για την καλή ή κακή διαχείριση των ενεργειών και των κληροδοτημάτων. Συχνά η διχόνοια χωρίζε χωριά και οικογένειες κι ως δίναν άλλοι το παράδειγμα ότι μπορούσαν να βρουν λύσεις συμφέρουσες και δίκαιες για όλους. Ότι κι αν είχα, μια αναποδιά ακούσε για να μπλέξεις και να χάσεις, παρά τα θεσπίσματα, τους κάθε λογής τουρκικούς κανόνες και τις συνήθειες απ' τα παλιά που τα ρυθμίζουν όλα. Ήταν μετά και οι ληστές που ρημάζαν τον τόπο κι έδιωχναν κόσμο και κόσμο από τα μέρη μας. Για όλα αυτά

Από τα πιο όμορφα χωριά του Ζαγοριού

«ΤΟ ΔΙΛΟΦΟ»

πτης που περιφέρεται στα καλντερίματα του να έχει την αίσθηση της γοητείας του «οικιστικού μουσείου», αυτού που δημιουργήσαν οι Ζαγορίσιοι με τον αγώνα τους και χίλιες στερήσεις στην Ξενιτιά. Ας μη ξεχνάμε το λαϊκό ποιητή: «Είναι πικρή η Ξενιτιά».

Θα ήταν όμως δίκαιο να βοηθηθούν οι Ζαγορίσιοι για τη συντήρηση και επισκευή των σπιτιών τους από την Πολιτεία, αφού ο Νόμος τους υποχρεώνει να τηρούν ειδικούς όρους δόμησης για να μην αλλοιώνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας κι έτσι έχουν πολύ μεγαλύτερο κόστος.

Λογικό και σκόπιμο θα ήταν να επεκταθούν τα μέτρα του αγροτοτουρισμού και στους «υπόλοιπους» κατοίκους των παραδοσιακών οικισμών για τη συντήρηση των σπιτιών τους, εκτός από τους προνομιούχους και επιτηδευμένους, που τα καρπούνται σήμερα για να γίνουν πλούσιοι ή και πλουσιότεροι...

Αντίθετα γι' αυτούς τους «υπόλοιπους» το «πατρικό σπίτι» θεωρείται δευτερεύον ή και «εξοχική κατοικία», ώστε αντί να βοηθηθεί το Κρά-

τος, αντίθετα βρίσκει μια ευκαιρία ακόμη να αυξήσει τα έσοδά του, για να κάνει έργα στην πρωτεύουσα και για άλλους σκοπούς.

Όσο για τον κ. Μανούσο Μανουσόπου, τον διάσημο σκηνοθέτη δεν έτυχε να γνωρίσω από κοντά τον άνθρωπο, όμως πραγματικά πρέπει να του είμαστε ευγνώμονες, γιατί έκανε μεγάλη διαφήμιση στο Ζαγόρι μας.

Όταν το Μεγάλο Σάββατο ο κ. Πρωθυπουργός και η συνοδεία του επισκέφθηκαν το Κεντρικό Ζαγόρι με ξεναγούς το Νομάρχη κ. Ζαριτσάλα και τον Αναπλητή του κ. Ηλιόδη, εκτός από τις πέτρινες γέφυρες που θαύμασαν και περιθλάσαν με πολυεγδιασόν κοντά στους Κήπους, δεν παρέλειψαν να επισκεφθούν και τον παλιό νερόμυλο του χωριού, όπου και προβλήθηκε μια σκηνή του έργου του κ. Μανουσάκη «Άγγιγμα ψυχής».

Ακόμη θέλω να σας διαβεβαιώσω, ότι την περασμένη εβδομάδα που βρισκόμουν για δυο μέρες στους Κήπους, 2-3 Ξεγάρια τουρίστες με ρώτησαν που βρίσκεται ο παραδοσιακός υδρόμυλος του χωριού, εξ' αφορμής της ρεαλιστικής και ανέμενης

ο Ρώμος, παλιός δραγάτης, ήτανε μια ασφάλεια για να διαφυλάξουμε το λίγο, να μη ρισκάρουμε πολλά στη γη, να έχει το μάτι του παντού, να προλαβαίνει, μια κι ο πατέρας είχε ρίξει το βάρος όλο στο εμπόριο.

Μίλαγε ελληνικά και βλάχικα και όταν ο πατέρας έλειπε ταξίδι, για περισσότερη ασφάλεια, ερχόταν κι έμενε μαζί μας. Είχε βουλευτεί στις αποθήκες φτιάχνοντας το χώρο του σύμφωνά με τη δική του κρίση και στο σπίτι έμπαινε—με δική του απόφαση—μόνο όταν ήταν κι ο πατέρας, παρά τις αντίθετες παρααινσεις όλων μας. Έτσι κι αλλιώς του πηγαίναμε κάθε βράδυ το φαγητό του για να δειπνήσει όπως κι εμείς, κι όταν έφτιαχνε πίτα η γιαγιά, του κρατούσε πάντα δυο και τρία κομμάτια. Ο ίδιος διάλεγε για τον πατέρα το καλύτερο κρασί απ' όλο το Ζαγόρι.

Η οικογενειακή ζωή στα Ζαγόρια κυλούσε ήρεμα, όπως έπρεπε, με όλους τους κανόνες, είτε ο πατέρας ήταν κοντά μας, είτε έλειπε μακριά για τις δουλειές του. Όμως η παρουσία του άλλαζε τους ρυθμούς της ζωής όλων μας. Όταν έλειπε, ο χρόνος δεν κυλούσε κι όταν ήταν κοντά μας, έτρεχε όλο και πιο γρήγορα. Οι οδηγίες δε γίνονταν ποτέ διαταγές, οι επιθυμίες ποτέ εντολές και πάντοτε «να πάμε» ή «να κάνουμε», «να φροντίσουμε», όλα αφορούσαν όλους. Η ζωή οριζόταν απ' τους κύκλους της ετοιμασίας μέχρι να ξαναφύγει. Ο Α΄ Δημάρχης κι ο Α΄ Γυώργης θυμίζανε τον γύρισμα του χρόνου κάθε έξι μήνες. Μ' αυτούς φτιάχναμε σχέδια, βάχαμε προθεσμίες, αρχίζαμε ή τελειώναμε υποχρεώσεις...».

νης σκηνής, που παίχθηκε εκεί μέσα και που πραγματικά «άγγιξε τις ψυχές μας»!!!

Φανταστείτε τι πρόκειται να γίνει την Πρωτομαγιά, που θάρθει πολύς κόσμος.

Επανέρχομαι όμως στο όμορφο χωριό το Δίλοφο ή παλιά Σαυποτισέλι, για να τελειώσω με μια προσωπική μου εμπειρία.

Πριν από δυο χρόνια είχα πάει χαλοκαίρι και μεσημέρι στο χωριό (το Δίλοφο) να συναντήσω δυο μαστράδες, που δουλεύαν εκεί. Με παρακάλεσαν να τους περιμένω κανά δυο ώρες για να τους πάρω στα Γιάννενα.

Έτσι μου έμεινε χρόνος, κατέβηκα στην πλατεία, ένιωσα τη δροσιά κάτω από τον βαθύσκιό πλατάνο, περπάτησα στα σοκάκια προς τα κάτω Ανατολικά και προς τα πάνω Βόρεια, πήγα στην εκκλησιά, διάβασα τις πινακίδες και επιγραφές, ξάπλωσα για λίγο στα καλυμμένα με σανίδες πεζούλια στο χαγιάτι και σαν πέρασε η ώρα ροβόλησα προς την πλατεία. Εκεί σταμάτησα και καθώς είχα «χορτάσει» να βλέπω και να θαυμάζω το χωριό, μου ήρθε μια έμπνευση και τότε πάνω σε μια μαύρη πλάκα στο κυλικείο πεζούλι του Πλάτανου χάραξα δυο λέξεις: «ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΙΟ»!!

Γιάννινα 23 Απριλίου 1999
Κώστας Α. Χριστοδούλου

Μέχρι τώρα στα δημοσιεύματά μου, εδώ στο περιοδικό μας, ασχολήθηκα με θέματα πανζαγορικά, διακοινοτικά και κοινοτικά που τα συναντούμε όμοια σε πολλά χωριά. Αυτή τη φορά θα ξεφύγω από τη συνηθεία μου και θα μιλήσω για τρία ζητήματα αποκλειστικά του χωριού μου, που τα θεωρώ μεγάλης σημασίας για το μέλλον του. Κι αρχίζω από εκείνο που είναι τόσο πολύ επείγον, που πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσα σε τούτον το μήνα.

1. Η αύξηση των μετοχών του Κληροδοτήματος

Το Κληροδοτήμα της (πάλαι ποτέ) Χριστιανικής Κοινότητας Καπεσόβου, διαθέτει σήμερα 3.000 μετοχές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος των 85.000 δρχ. ή 12.000 μετοχές των 22.000 δρχ. (τρέχουσα χρηματιστηριακή αξία), που είναι και η μοναδική του περιουσία. Το ετήσιο μέρισμα, που του αποδίδουν συνήθως είναι τρία εκατομμύρια δραχμές — εφόσον βέβαια χορηγείται μέρισμα. Το ποσό αυτό διατίθεται προς όφελος του χωριού γενικά κατά την απόλυτη κρίση του εκάστοτε οργάνου διαχείρισής του (εφοροεπιτροπεία — παλιότερα, Κοινотικό Συμβούλιο — μέχρι πέρσι, Δημοτικό Συμβούλιο — από φέτος), χωρίς κανένα περιοριστικό όρο — κατά την κρίση της «Δημογεροντίας», όπως έγραφαν οι Καπεσοβίτες του 1861, που διέθεσαν την αμοιβή τους για τον «κερεστέ», τον ασβέστη και την πέτρα, που χάρισαν και κονβάλησαν, για να χτιστεί η Πασχάλειος.

Η Εθνική Τράπεζα συχνά προκειμένου να αυξήσει το μετοχικό κεφάλαιό της δεν χορηγεί μέρισμα, αλλά κάποιον αριθμό νέων μετοχών στους μετόχους της. Με τον τρόπο αυτό το Κληροδοτήμα Καπεσόβου από τις 10-12 μετοχές, που διέθετε όταν ξαναλειτούργησε μεταπολεμικά (γύρω στα 1950), έφτασε να έχει σήμερα την αξιολογία αυτή περιουσία. Εκτός του τρόπου αυτού η Ε.Τ.Ε., πάλι για την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, διαθέτει στους μετόχους της νέες μετοχές στο μισό περίπου της τρέχουσας κάθε φορά χρηματιστηριακής τους αξίας. Αυτό είχε κάνει πριν δυο ή τρία χρόνια. Το Κληροδοτήμα, για να αγορά-

ΒΥΡΩΝΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

ΚΑΠΕΣΟΒΙΤΙΚΑ

σει τις μετοχές, που του αναλογούσαν, έπρεπε να διαθέσει κάτι παραπάνω από 13 εκατομμύρια δραχμές. Τότε η μετοχή άξιζε περίπου 40.000 δρχ. και η νέα εξαγοράζονταν με 23.000 δρχ. Το Κοινοτικό Συμβούλιο από άγνοια και ατολμία δεν πούλησε τον αναγκαίο αριθμό παλαιών μετοχών, για να αγοράσει τις νέες μετοχές που ήταν υπολογίσιμα περισσότερες. Αποτέλεσμα να χάσει πολλά χρήματα, αν σκεφθεί κανείς ότι το 1/4 της μετοχής, που θα αγόραζε, άξιζε σήμερα όσο τότε θα αγόραζε το ακέραιο της!

Φέτος, τώρα δα και μέχρι τις 28 Μάη, η ΕΤΕ χορηγεί πάλι μια νέα μετοχή στις 10 και στην τιμή των 11.500 δρχ., την ώρα που η χρηματιστηριακή της αξία ξεπερνάει τις 22.000 δρχ. Δηλαδή στο Κληροδοτήμα αναλογούν 1200 μετοχές συνολικής αξίας 13.800.000 δρχ. που σε λίγο χρόνο, δυο-τρεις μήνες προβλέπεται να αξίζουν περίπου το διπλάσιο. Αφήνω το πρόσθετο δικαίωμα προεγγραφής για άλλες τόσες στην ίδια τιμή.

Συμπέρασμα: Ας μη χαθεί και τούτη η ευκαιρία. Το Τοπικό Συμβούλιο και το Δημοτικό Συμβούλιο (Τύμφης), που είναι ο κατά νόμον επίσημος διαχειριστής του, ας τολμήσουν και ας αποφασίσουν. Πουλώντας, σήμερα κιόλας 600, το πολύ 650, μετοχές αγοράζουν 1200. Κι αυτό να γίνεται πάντοτε σε τέτοιες περιστάσεις.

2. Το Μεσοχώρι

Όσοι θυμόμαστε το μεσοχώρι του Καπεσόβου ξέρουμε πόσο μικρό ήταν. Το μικρότερο ίσως των χωριών του Ζαγοριού, κλεισμένο ανάμεσα στα σπίτια. Η συνήθειά του σε έπνιγε ιδιαίτερα στα πανηγύρια, που ο κόσμος δεν είχε που να σταθεί. Έπρεπε κατ' ανάγκη να αυξηθεί ο χώρος του. Κι άλλος τρόπος δεν υπήρχε — κι ούτε υπάρχει — παρά προς τη δυτική πλευρά, όπου το σπίτι του Αλέξη Νούτσου, που είχε καταρρεύσει οριστικά. Έτσι, πριν 20-25 χρόνια, οι διαχειριζόμενοι τα κοινοτικά πράγματα και τα των Κληροδοτημάτων απευθύνθηκαν στους ιδιοκτήτες του οικοπέδου, την οικογένεια Κυριάδη, που ζούσε και ζει στην Αθήνα, να δώσει ένα μέρος του στο χωριό, να μεγαλώσει το μεσοχώρι.

Η οικογένεια Κυριάδη πρόθυμα ανταποκρίθηκε στο αίτημα και δώρισε μέρος του οικοπέδου και το μεσοχώρι σχεδόν διπλασιάστηκε. Είναι αυτό που βλέπουμε σήμερα. Οι δωρητές εισέπραξαν — και εξακολουθούν να εισπράττουν — τις ευ-

χαριστίες και την ευγνωμοσύνη των συγχωριανών τους.

Παρά τη σημαντικότητά της αύξησης της έκτασής του, το μεσοχώρι, κρίνόμενο με τα σημερινά δεδομένα και τις προοπτικές ανάπτυξης του χωριού, δεν φαίνεται πλήρως επαρκές. Η ανάγκη και νέας επέκτασής του προκύπτει ήδη. Κι άλλη λύση δεν υπάρχει παρά μόνο προς την ίδια πλευρά.

Για το λόγο αυτό και αφήνοντας κατά μέρος κάθε άλλη άποψη, κάνω την ακόλουθη πρόταση: Εάν οι ιδιοκτήτες του οικοπέδου — επαναλαμβάνω και υπογραμμίζω — **εάν οι ιδιοκτήτες του οικοπέδου έχουν την πρόθεση να το πουλήσουν**, ας μιλήσουν πρώτα με το χωριό και συγκεκριμένα με τους διαχειριζόμενους τα Κληροδοτήματα. Ή, καλύτερα, οι δεύτεροι να προσπαθήσουν υπεύθυνα και σοβαρά να έρθουν σε επαφή με τους ιδιοκτήτες προτείνοντάς τους την αγορά του οικοπέδου **στην πραγματική, την τρέχουσα εμπορική αξία του** — και παραπάνω. Η αγορά ολόκληρου του οικοπέδου είναι η μία λύση, που μπορεί να συνδυαστεί και με παραχώρηση στους πωλητές οικοπέδου σ' άλλο σημείο του χωριού. Η άλλη λύση είναι να αγοραστεί (από τα Κληροδοτήματα) το μισό οικοπέδο και να μείνει το άλλο μισό (περισσότερο από 400 τ.μ.) στους ιδιοκτήτες, αν κάποτε θελήσουν να χτίσουν σπίτι.

Και στις δυο περιπτώσεις ονειρεύομαι ένα άνετο με ανοιχτό ορίζοντα μεσοχώρι και ένα όμορφο αρχιτεκτονικό σύνολο.

3. Το Ξενοδοχείο

Το Κατέσοβο από την άποψη της τουριστικής ανάπτυξης ή μάλλον της εξυπηρέτησης των τουριστών είναι από τα πιο υστερούντα χωριά του Ζαγοριού. Ωστόσο δεν είναι και λίγοι εκείνοι, που το καλοτυχίζουν για την «καθυστέρησή» του. Μένει, λένε, αλώβητο από τις αλλοτριωτικές επιδράσεις του τουρισμού. Παρά τη ρομαντική αυτή άποψη, που μας κολακεύει κατά κά-

ποιο τρόπο, το χωριό δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει κάποια ώριμους σύντομα, το γενικό κλίμα. Πιθανόν η «καθυστέρησή» του να αποβεί χρήσιμη στο να αναπτύξει τουριστικά κατά τρόπο, που δεν θα βλάψει το παραδοσιακό του χωριό.

Σήμερα στο Κατέσοβο λειτουργούν ένας πολύ καλός Ξενοίκος, ένα πρωτότυπο κατάστημα, που διαθέτει αποκλειστικά ντόπια προϊόντα, και ένα καφενείο, που μόνο δυο-τρεις μήνες το καλοκαίρι μπορεί να δουλέψει κάπως αποδοτικά. Πολλοί από τους επισκέπτες που θα ήθελαν να μείνουν περισσότερο, μη βρίσκοντας φαγητό ζήτησαν άλλοι εξυπηρέτηση.

Δεν γνωρίζω τι μπορεί — κι αν θέλει — να κάνει η ιδιωτική πρωτοβουλία. Το χωριό όμως έχει μια αξιολογία δυνατότητα. Διαθέτει στα μεσοχώρι ένα (κοινοτικό) οικόπεδο το παλιό αμικικό. Δίπλα του και συνεχόμενο είναι το οικοπέδο του σπιδιού της κυρα-Χρυσής, που ανήκει στα Κληροδοτήματα. Αυτά τα δυο συνεννοούμενα σε συνδυασμό ή σε απλή ιδιοκτησία (με μεταβίβαση της αμικλικού στα Κληροδοτήματα αποτελούν μια πολύ καλή βάση για την ανέγερση ενός μικρού Ξενοδοχείου με εστιατόριο. Τρόπος υλοποίησης είναι: α) η ένταξη σε κάποιο χρηματοδοτικό πρόγραμμα — ομο-λύτερος, β) η ανάθεση σε κάποιον επιχειρηματία με παραχώρηση της εκμετάλλευσής για κάποια χρόνια και γ) η κατασκευή με έξοδα των Κληροδοτημάτων.

Το 2ο και 3ο θέμα είχαν απασχολήσει θεωρητικά το τελευταίο Κοινοτικό Συμβούλιο. Τα κληροδοτήματα όμως μαζί με πολλά άλλα στους δώδεχους του, που έχουν πια το λόγο...

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΑΠΙΟΥ ΤΟΛΗ

Η Συνεταιριστική Τράπεζα των αννίνων ενημερώνει τους Ημεδαμους ότι έχει ανοίξει λογαριασμό τραπεζικού με αριθμό Ν. 010100 66100 με πρώτη κατάθεση από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Εποπτικού Συμβουλίου και τους εργαζόμενους ποσό 1.500.000 δρχ. με σκοπό την ενίσχυση της μεγάλης πολιτιστικής προσπάθειας που έχει αναπτύξει ο Αγίασ Τόλης στους Κήπους Ζαγοριού.

Το ποσό που θα συγκεντρωθεί θα χρησιμοποιηθεί για τη στεγαστική ανεκτίμητου λαογραφικού υλικού που έχει συλλέξει ο κ. Α. Τόλης από το Ζαγόρι, το Ν. Ιωαννίνων και την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όταν για οποιοδήποτε λόγο επιστρέφεται το περιοδικό με ταυτόχρονη αίτηση του συνδρομητή για διακοπή της αποστολής του, δεσυνοληρώνει τις οικονομικές υποχρεώσεις του μέχρι τη στιγμή της διακοπής.

Η Σ.Ε.

ΑΠΟΦΕΙΣ

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ (Τουρισμός και «Καποδίστριας»)

τακτικά.

Τότε, φορούσε άλλα ρούχα, είχε άλλο, Ελληνικό όνομα, λέγονταν **περιήγησις**.*

Οι περιηγηταί λοιπόν, Έλληνες και ξένοι, ήσαν όλοι τους ευγενείς και πολιτισμένοι.

Επισκέπτονταν, πεζή ή με ζώα, τα χωριά μας, θαύμαζαν τα όποια αξιοθέατα είχε το κάθε χωριό, παρατηρούσαν με προσοχή τα ήθη και έθιμα των κατοίκων και χωρίς καμμία απολύτως ενόχληση, σημειώναν τις εντυπώσεις τους, τις οποίες πολλοί απ' αυτούς, δημοσίευαν.

Εθιμοτυπικά αυτοί επισκέπτονταν τον Πρόεδρο και τον παππά του κάθε χωριού, οι οποίοι και φροντίζαν για τη διαμονή τους, (κατάλυμα και φαγητό), αδαπάνας.

Τιμή τους θεωρούσαν οι Ζαγορίσιοι, να φιλοξενήσουν τους περιηγητάς και γενικά τον κάθε ξένο. Άφθονα τους προσέφεραν από τα δικά τους φαγητά, «ό, τι είχε το σπίτι».

Οι περιηγηταί, κατά κανόνα, ποτέ δεν επηρέαζαν τους Ζαγορίσιους, μάλλον το αντίθετο συνέβαινε, οι ίδιοι επηρεάζονταν από

Τιμή τους θεωρούσαν οι Ζαγορίσιοι, να φιλοξενήσουν τους περιηγητάς και γενικά τον κάθε ξένο. Άφθονα τους προσέφεραν από τα δικά τους φαγητά, «ό, τι είχε το σπίτι».

Οι περιηγηταί, κατά κανόνα, ποτέ δεν επηρέαζαν τους Ζαγορίσιους, μάλλον το αντίθετο συνέβαινε, οι ίδιοι επηρεάζονταν από

Ο πρώτος, μας επισκεπτόταν

ΑΠΟΦΕΙΣ

Πολιτιστικά

απόσταση που μας χωρίζει απ' αυτό που υποτίθεται ότι υπηρετούμε. Ενδιαφερόμαστε αποκλειστικά για το «φαίνεσθαι» κι ελάχιστα έως καθόλου με το παρόν και την πραγματικότητα του χωριού. Η κυρίαρχη εντύπωση είναι ότι ο πολιτισμός δεν έχει σχέση με την καθημερινότητα, αλλά ότι περιορίζεται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες κι εκδηλώσεις. Ισχυριζόμαστε ότι οι νέοι δήμοι καταστρέφουν τον κοινοτικό, ίσως γιατί δε θέλουμε να παραδεχτούμε ότι αυτός έχει πάψει να υφίσταται εδώ και χρόνια.

Πάντως, η ανάγκη για επικοινωνία και συνεργασία δεν είναι δυνατόν να εκλείψει σε μια μικρή κοινότητα. Η ψυχρότητα των σχέσεων μπορεί να ξεπεραστεί. Δεν είναι ασήμαντο το γεγονός ότι οι περισσότεροι από τους νεώτερους σε ηλικία συντοπίτες

τους Ζαγορίσιους.

Τώρα όμως τούτος ο επισκέπτης, ακούει στο ξένο όνομα Τουρισμός, δεν γνωρίζει καλά την Ελληνική γλώσσα, είναι απαιτητικός και απαιδευτος και θέλει και απαιτεί με τις δικές του συνήθειες να συμπεριφερθεί και να τις επιβάλει στον τόπο μας.

Ο δεύτερος απρόσκλητος επισκέπτης, ο Καποδίστριας, με το επώνυμο: «**συνένωση Κοινοτήτων**», ήταν κι αυτός κάπως γνωστός από παλαιά, τότε λέγονταν «Ζαγόρι ή Κοινόν των Ζαγορίων».

Το Ανατολικό Ζαγόρι, το Κεντρικό και το Δυτικό με τα χωριά τους, «...αποτελούσαν αυτόνομο Κοινοτικήν ομοσπονδία, φέρουσσαν χαρακτηριστικά φαινομενικά μεν δημοκρατικά, κατ' ουσίαν δε αριστοκρατικά...».

«...Οι προεστώτες, (βεκύληδες), εξελέγοντο εκ των τιμωτέρων και φρονιμωτέρων κατοίκων, το δε παρ' αυτών πολυμελές συμβούλιον εκ των καλύτερων οικοκυραίων εκάστης Κοινότητος, αυτοί δε εν συνέχεια εξέλεγον τον γενικό προεστώτα».

Και εμείς σήμερα, τι κάνουμε;

Έτσι ξαφνικά που μας ήρθαν αυτοί οι δύο επισκέπτες και απαιτητικοί καθώς είναι, «που να τους βάλουμε»;

Τους άρσε, λέει, το Ζαγόρι, έρχονται και «ματάρχονται», ιδίως ο πρώτος και κάθε φορά που έρχεται, φέρνει μαζί του και πολλούς άλλους. Τους βάλαμε στους «οντάδες» μας, τους φτιάξαμε καινούργια σπίτια «για να χωριούνται», ματο πρόβλημα, δεν λύθηκε.

Γι' αυτό, όσοι από μας τους Ζαγορίσιους, αγαπάμε σωστά τον τόπο μας, το Ζαγόρι μας και πονούμε γι' αυτό, πρέπει πολύ να προσέξουμε:

«**Εμείς, οι οικοδεσπότες, «να κάνουμε κουμάντο», να έχουμε τον πρώτο λόγο και όχι ο Τουρισμός!**»

Στον δε άλλον επισκέπτη, τον «Καποδίστρια», με επιμονή να τον παρακαλέσουμε ν' αλλάξει αμφιέσι και όνομα. Ν' ακούει κι αυτός στο όνομα «Κοινόν των Ζαγορίων». **Να συσταθεί, Τιμής ένεκεν, ομοσπονδία Ζαγορίων**, όπως ήταν και όπως αξίζει.

Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου
26 Απριλίου 1999

* **Περιήγησις:** η οδήγησις, περιόδους εις διάφορα μέρη και επίδειξις των αξιοσημειωμένων, οίον μνημείων, τοπίων κ.τ.τ., η μετάβασις εις διάφορα μέρη προς επίσκεψιν, εξέτασιν ή και μελέτην των αξιολογωτέων μνημείων, τοπίων κ.λ. (Μεγ. Ελλ. Εγκ.).

τις μεγαλοστομίες, τις επισημότητες, τις χρηματοδοτήσεις, τις διασυνδέσεις. Οι στόχοι μας πρέπει να είναι ταπεινοί και ταυτόχρονα σπουδαίοι. Διαφορετικά δε θα μπορέσουμε «να κάνουμε χωριό», να αντιδράσουμε στον οδοστρωτήρα της μαζικής κουλτούρας.

Στα Τσερβαροσούδενα μπορεί να βρει κανείς παραδείγματα προς μίμηση και προς αποφυγή. Οι Τσερβαριώτες και οι Κατωσουλινιώτες έχουν πετύχει να συνεννοούνται. Αντίθετα, εμείς οι Πανωσουλινιώτες δεν τολμάμε ούτε να συζητήσουμε το ενδεχόμενο οργανωμένης συλλογικής προσπάθειας, για να μη βρεθεί αφορμή για νέες κοκκορομαχίες κι εκλογολογίες.

Συμπέρασμα: Δυο μισά χωριά δεν κάνουν ένα ολόκληρο. Λιγότερος εγωισμός και η κοινή λογική είναι προϋποθέσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε μικρά θαύματα. Αν σκεπτόμαστε ταπεινά, όπως οι «αγράμματοι», ίσως κάποτε μορφωθούμε...

Βαγγέλης Παπικιώτης

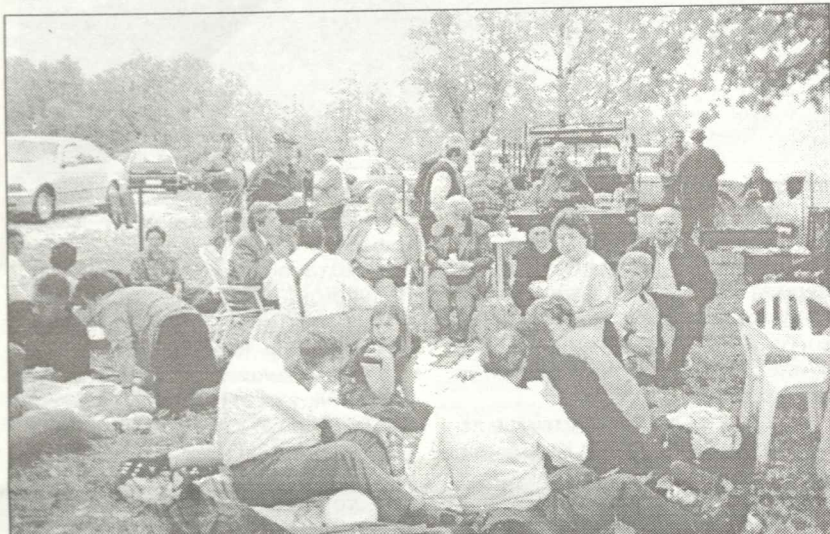
Δρ. ΚΩΝ. ΤΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
28ης Οκτωβρίου 49
Ιωάννινα
Τηλ. Ιατρείου 29.077
Τηλ. Οικίας: 29.177
Κινητό: 093 - 763.632

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΦΡΑΓΚΑΛΩΝ

Σε μια μαγευτική θέση, εκεί που τελειώνει η ανηφόρα από τα Ριζιανά, σ' ένα σταυροδρόμι και ανοίγει ο ορίζοντας προς τα Ανατολικά, τα Νότια και Βόρεια είναι η τοποθεσία που κάποτε παλιοί Φραγκαδιώτες διάλεξαν για να κτίσουν το εκκλησάκι του Αγίου Χριστόφορου. Ήταν εκεί ένας μικρός οικισμός «Σελλάνια», που εγκαταλείφθηκε πολύ παλιά κι ερημώθηκε (1).

Το εκκλησάκι όμως διατηρήθηκε κι η τοποθεσία του Αγίου Χριστόφορου είναι ονομαστή στο Κεντρικό Ζαγόρι.

Κάθε χρόνο, στις 9 του Μάη, σε μια εποχή που ο τόπος ευοδιάζει από τα αγριολούλουδα και το ανοικτό πράσι-

νο στη γη και στο δρυοδάσος οργαίζει, οι Φραγκαδιώτες γιορτάζουν και κάνουν πανηγύρι.

Ο Άγιος Χριστόφορος, ο Μεγαλομάρτυρας, έχει μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. Ήταν ένας γιγαντόσωμος δούλος, που στράφηκε στην εκκλησία του Χριστού, δέχθηκε το Άγιο Βάπτισμα και μετονομάστηκε σε Χριστόφορο. Ο αυτοκράτορας Δέκιος, μεγάλος διώκτης των Χριστιανών, διάταξε τη σύλληψή του. Τον βασάνισαν και τον αποκεφάλισαν. Έτσι ο άγιος δούλος ανηψιώθηκε σε Άγιο και Μεγαλομάρτυρα. Στη ζωή του οδήγησε πολλούς στον ευθύ δρόμο της Σωτηρίας και είναι ο Προστάτης των οδηγών. Η μνήμη του γιορτάζεται στις 9 Μαΐου (2).

Έγινε κατανυκτική λειτουργία στο εκκλησάκι, που τελείωσε στις 11.30. Πολύς κόσμος από τα γύρω χωριά του Κεντρικού Ζαγορίου (Λεπτοκαρυά, Νεράδες, Κήποι, Δίλοφο, Κάτω Πεδιανά, Διπτόταμο, Καπέσοβο) ήρθαν να προσεχθούν και ν' ανάψουν το κερί τους.

Χοροστάτησαν οι αιδεσιμότατοι Φραγκαδιώτες και Κήπων, ενώ η ψαλμωδία του Χρήστου Ράπτη, Γιάννη Οικονομίδη και Στέφανου Φανίκα ήταν πολύ καλή. Τη λειτουργία, αλλά και το πανηγύρι που ακολούθησε και κράτησε μέχρι τις απογευματινές ώρες, τίμησε με την παρουσία του ο τ. Υπουργός Εξωτερικών κ. Κάρλος Παπούλιας, Επίτιμος Δημότης των Φραγκαδιών,

που συνέβαλε οικονομικά για τη συντήρηση και ανακαίνιση της Εκκλησίας του Αγίου Χριστόφορου. Μάλιστα δήλωσε ότι θα συνεχίσει, ώστε να τελειοποιηθεί (στασιδία κλπ.).

Συνάντησα εκεί όλους τους Φραγκαδιώτες, που είχαν έρθει με τις οικογένειες και τις προμήθειές τους. Με τους περισσότερους, για να μη πάω με όλους, είμαστε γνωστοί και φίλοι από πολλά χρόνια και μου είναι δύσκολο να τους αναφέρω ξεχωριστά. Είναι από τους Ζαγορίσιους που διακρίνονται για την εργατικότητα τους και τη νοικοκυροσύνη τους. Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασεργάτες και γραμματισμέ-

νο κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν προϋποθέσεις να κρατήσουν ζωντανό το χωριό τους.

Ύστερα από το τέλος της Θ. Λειτουργίας και ορθοστασίας γύρω στις δύομισι ώρες, όταν βγήκαμε στο περίβολο αντικρύσαμε ένα πολύ γραφικό θέαμα.

Στην Ανατολική πλευρά ο Νίκος (Τζαφλίδης) κάτω από δυο θεόρατα δρυοδέντρα έψηνε σουβλάκια και λουκάνικα, πολλές οικογένειες και παρέες είχαν καταλάβει περιμετρικά το χώρο που είχαν στρώσει τα κλιμαία τους. Μέτρησα πάνω από είκοσι παρέες των πέντε, δέκα και περισσότερων ατόμων. Βρέθηκαν στην παρέα του Γιάννη (Καλύβα), για αρκετά χρόνια Πρόεδρος του χωριού. Με τα τσιπουράκια στην αρχή άνοιξε η όρεξη κι όταν οι νοικοκυρές έστρωσαν τα τραπέζια μάντηλα πάνω στα κλιμαία κι άπλωσαν τα φαγητά και τις λιχουδιές, χόρτασε μόνο να βλέπεις. Και τι δεν είχε εκείνη η κ. Ηλέκτρα μαζί με την αδερφή του Γιάννη και μια ξαδερφή του!! Σαλάτες, τυριά, κεφτέδες, πίτες, ψητό της γάστρας αλλά χαλβά σπιτίσιο και σοροπιαστό ρεβανί.

Δίπλα μου οι Τσεκουραίοι, μια πολύ μεγάλη παρέα, και του πουλιού το γάλα... Κι ο καλωσυνάτος Γιάννης (Οικονομίδης) σφραγιστό ντόπιο κρασί καθώς κι ο Γιάννης Καλύβας από το αμπελί του στους Φραγκαδες.

Όλα τα καλά και αγαθά του Θεού εκεί σε αφθονία!!

Νέα του τόπου μας

Με το φαγοπότι άνοιξε κι η όρεξη για χορό, που του άνοιξε και τον έσυρε με πολύ μεράκι και λεβεντιά ο Γιώργος Γραβάνης, παλιός νοικοκυρής Φραγκαδιώτης.

Μια αξέχαστη μέρα, η γιορτή και το πανηγύρι στον Άγιο Χριστόφορο Φραγκαδιών.

Εύχομαι σε όλους υγεία και του χρόνου όλοι μαζί...

Γιάννινα 11 Μαΐου 1999

Κώστας Δημ. Χριστοδούλου

1. Από το βιβλίο του Θανάση Σακελλαρίδη «Οι Φραγκαδες»
2. Από το Συναξάρι των Αγίων της αειμνήστης Αγγελικής Δαμίγιο.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ.

Ο σκοπευτής της Σκοπευτικής Λέσχης Ζαγορίου (ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ.), Ζωρδούμης Βασίλειος, συμμετείχε με την Εθνική Ομάδα στο Παγκόσμιο κύπελλο (World cup) του Ολυμπιακού αγωνίσματος ΤΡΑΠ, που διεξήχθη στη Λευκοσία της Κύπρου στις 1 και 2 Μαΐου.

Με επίδοση 118/ 125 κατετάγη στην 20η θέση μεταξύ εκατόν σαράντα (140) αθλητών, από πενήντα τρία (53) κράτη από όλον τον κόσμο.

Ο αθλητής της ΣΚΟΛΕΖ πέτυχε την καλύτερη επίδοση από όλους τους Έλληνες που συμμετείχαν στην Εθνική Ομάδα, καθώς επίσης και την καλύτερη επίδοση τα τρία (3) τελευταία χρόνια από κάθε άλλον αθλητή Πανελληνία και ελπίζει στους επόμενους διεθνείς αγώνες να πετύχει την συμμετοχή του απευθείας στους Ολυμπιακούς αγώνες του 2000 στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας.

Με αθλητικούς χαιρετισμούς

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΖΙΑΜΠΗΡΗΣ ΚΩΝ/ ΝΟΣ
Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΤΣΟΥΜΑΚΑΣ ΠΕΤΡΟΣ

Η ΣΚΟ.ΛΕ.Ζ. συμμετέχει ενεργά στην πολιτιστική ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία της περιοχής, με τις κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις που αναπτύσσει, παράλληλα με τις αθλητικές.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Πήραμε και ευχαρίστως δημοσιεύουμε την παρακάτω επιστολή της φίλης και συνεργάτιδας του περιοδικού μας κυρίας Καρβέλη. Και δεν μας είναι ασφαλές δύσκολο να ευχηθούμε κι εμείς στον αιωνόβιο συμπατριώτη μας να ζήσει πολλά χρόνια και τον καινούργιο αιώνα που μας έρχεται.

Σουστάκι, Πρωτομαγιά του 1999
Αγαπητοί φίλοι του Ζαγορίου,
Καλό μήνα και με το Μάη, πάντα

στην καρδιά...

Σήμερα Πρωτομαγιά, τηλεφώνησα και στον Ηλία Παπαζήση —στον οποίο στέλνετε και το περιοδικό, δε ξαμηνής 40— για να του ευχηθώ τα παλαιότερα της ζωής...

Κάθε τέτοια μέρα —ας είναι καλά τα καλώδια— ανταμώνουν οι φωνές μας, εμάς των απόμαχων της ζωής και του δασκαλικού επαγγέλματος. Απαιτη μέρα — εδώ και πολλά χρόνια, εμείς οι δάσκαλοι, τη γιορτάζουμε με τα παιδιά, με τα σχολεία, σ' ένα κομμάτι ντάμωμα...

Το αισιόδοξο μήνυμά μου, ήταν και του χρόνου... Ηλία..., ν' ακουστεί οι φωνές μας...

Ο Ηλίας Παπαζήσης είναι δάσκαλος από το Βρυσοχώρι, που πάντα υπάγονταν στην Κόνιστα και τώρα στο Ζαγόρι.

Στις 20 Ιουνίου, έχει γενέθλια, κλείνει τα εκατό του (100) χρόνια. Εγώ του ευχήθηκα, και οι καπλές μου που τον επισκέφτηκαν πρόσφατα — να τα γιορτάσει και το 2000. Μας συνδέει γνωριμία και φιλία από το 1933, που πρωτοδιορίστηκα στις Πάδες Κωνίτσας κι εκείνος υπηρετούσε στο Βρυσοχώρι.

Ανταμώνουμε σε εκδρομές με τα παιδιά, στο Παλαιοσέλι, όπου υπηρετούσε ο Απόστολος Γκαράνης, με τη Ειρήνη Παπατέτρου-Τσουμάκα και τη Φρενίκη Παυλιματά. Αλλά, έρχονταν κι ο Αχιλλέας Μπάτσας από τη Γκρισμαπάνι (Ελευθέρο).

Ξεκίνησε δάσκαλος, μετακαταβήκε, για χρόνια βοηθός στο γραμμάτιο του γενικού επιθεωρητή. Δάσκαλος στο πρότυπο, επιθεωρητής, συμμετείχε στο ΑΥΣΕ κλπ...

Σε τούτο το τηλεφώνημά μου ηρθε ζυγός του, αλλά και ο ίδιος, μου έλεγε ότι είχε καταβολή δυνάμεων, με σοβαρά προβλήματα. Αν δεν σας είναι άσκολο στείλτε του κι εσείς τις ευχές σας. Θα τον στηρίξουν.

Νάστε πάντα καλά και αισιόδοξα

Με άπειρη εκτίμηση και αγάπη

Δέσπω Καρβέλη

ΕΚΛΟΓΗ ΝΕΟΥ ΔΙΟΙΚ.
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ
Ν. ΛΑΡΙΣΕΑΣ «ΟΙ ΡΙΖΑΡΗΣ»

Μετά τις εκλογές της 9ης Μαΐου 1999 που πραγματοποιήθηκαν στη μορφή του Πανεπιστημιακού Συλλόγου Λάρισας, εξελέγη το νέο Δ. Συμβούλιο του Συλλόγου μας και έχει την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Γκοράνης Ηλίας, με τρώς εκ Βρυσοχωρίου

Αντιπρόεδρος: Μάρκος Στάνης, πολ. μηχανικός εκ Βαβορύσσας

Γενική Γραμματέας: Κωνσταντίνος Τσιγγάνης Σαματιάς, Λογιστής, εκ Μεσοβουνίου

Ζαριδής-Καραγιώργος Στάνης, νηπιαγωγός εκ Δικόρφου

Ξάνθου Βασιλική, ταχυγράφος, μηχανικός εξ Άνω Πεδινών.

Κοινωνικά

καλύτερες ευχές μας.

Θάνατοι

— Στη Βίτσα πέθανε την 20 Απριλίου και κηδεύτηκε την επομένη ο Αθανάσιος Καραγιάννης. Στη σύζυγό του, τα παιδιά του και λοιπούς συγγενείς, θερμά συλλυπητήρια.

Φ.Β.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Αρραβώνες

— Ο Ιωάννης Χρ. Τσούλης αρραβώνισε την Αντιγόνη Βησ. Παπανικολάου.

Του εύχονται ολόψυχα καλά στέφανα οι γονείς του Χρίστου και Ελένης Τσούλη, οι αδελφές του Δέσποινα και Αλίκη και τα ανήμια του.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Γάμοι

— Στις 17 Απριλίου στη μακρινή Αυστραλία (Μελβούρνη) έγιναν οι γάμοι του Γιώργου Λύτση (Lithe) γιου της, Κάτω Σουδενιώτικης καταγωγής, Άννας Τζιόβα-Λύτση και της Ιταλικής καταγωγής Caterina Scialabba.

Θερμά συγχαρητήρια και βίο ανθόσπαρτο.

«Το Ζαγόρι μας» - Β.Τ.

Θάνατοι

— Αρχές Μαΐου πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα η Ζαγορίσια αρχόντισσα (Σουδενο-Σκαμνελιώτισσα) Φρόσω Σπανού-Βολονάση.

Στους οικείους της θερμά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

— Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα πλήρης ημερών, ο Σπύρος Δ. Καψάλης.

Γάμοι

— Παντρεύτηκε στις 24 Απριλίου μάς Σάββατο στον Ιερό Ναό της Κοίτης της Θεοτόκου Ασπραγγέλου ο χαριανός μας Νικόλαος Καραβάνης την εκλεκτή της καρδιάς του από το Κουσελιό Ιωαννίνων Ζακελίν Καραβάντζα.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν και καλές απογόνους.

Θάνατοι

— Κηδεύτηκε στους Ασπραγγέλους στις 21 Απριλίου η αξιότατη μητέρα μας Ειρήνη Σκουτέρη. Ευχόμαστε να είναι ελαφρύ το χόμα που του Συλλόγου μας και έχει την εξής σύνθεση:

Πολ. Συλ. Ασπραγγέλων

ΒΙΤΣΑ

Βάπτιση

— Την Κυριακή 28 Απριλίου, ο Αγαμέμνων Πατουχέας και η σύζυγός του Μαριάνθη, βάπτισαν το πρωτότοκο αγόρι τους στον Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Λουτρακίου.

Ανάδοχοι ο Αντώνης και η Όλγα Πάνου, που του χάρισαν το όνομα Παναγιώτης.

Στους γονείς και παππούδες, τις

Φ.Β.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ

Ευχαριστήριο

— Ο κ. Ηλίας Καραγιάννης από τον Καστανάνα, στη μνήμη της μητέρας του Μαριάνθης Καραγιάννη, πρόσφερε το ποσό των 50.000 δραχμών, για συντήρηση του εξωκκλησίου Αγίας Παρασκευής Λεπτοκαρυάς. Επίσης ο κ. Δημ. Μητσιμάρης 20.000 δρχ. για συντήρηση του εξωκκλησίου Αγίου Νικολάου. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

— Στην αγαπημένη μας ανήμια Τσεργονιάννη Βαρβάρα του Κων/νου και της Γεωργίας που τέλεσε τους γά-

μους της με τον εκλεκτό της καρδιάς της Γκούβα Γεώργιο της ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

Οι θείαι της
Θεόδωρος - Αγγελική Τσεργονιάννη
Παντελής - Ναυσικά Λάζου
και τα εξαδέλφια της

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε στο Σκαμνέλι, ο συγχωριανός μας Τάσος Κουσουρής. Σ' όλους αγαπητός γεμάτος καλοσύνη και αξιοπρέπεια, άριστος οικογενειάρχης, άφησε πίσω του μνήμη αγαθή, καλά και προκομμένα παιδιά. Το Σκαμνέλι φτώχνει με το θάνατό του. Το Δ. Συμβούλιο του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΚΑΜΝΕΛΙΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, εκφράζει στην οικογένειά του θερμά συλλυπητήρια.

Αυτοί που φεύγουν

ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΑΡΟΥΧΛΙΩΤΗ

Πλήρης ημερών έφυγε από κοντά μας για το αιώνιο ταξίδι η Ευγενία Ζαρουχλιώτη. Γεννήθηκε στο Κουκουλί πριν 87 χρόνια. Ήταν εγγονή του αιμνήστου ευεργέτη του χωριού μας και των Ιωαννίνων Ευγενίου Πλακίδα.

Ύστατη επιθυμία της ήταν να ταφεί στα Ιωάννινα. Η μοναχική αδελφή της Ειρήνη Δάνου εκτέλεσε την επιθυμία της. Η ταφή της έγινε στις 16 Απριλίου στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων (Ιωάννινα), όπου και οικογενειακός τάφος του μεγάλου ευεργέτη.

Πάντα ευγενέστατη με μια γλυκύτητα, που σε σκλάβωνε, με καρδιά γεμάτη αγάπη για όλους, προσφέροντας καλωσύνη σε όλους. Ιδιαίτερα μεγάλη ήταν η αγάπη της για το χωριό μας.

Δώρισε μαζί με την αδελφή της την τελευταία διετία στην Αδελφότητα του χωριού μας (η οποία τιμή ένεκεν φέρει τον τίτλο: «Αδελφότητα Κοινωνιστών ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ») την πατρική τους οikia, το Αρχοντικό Πλακίδα, ένα σπάνιο κτίσμα, που έχει κριθεί Ιστορικό, Παραδοσιακό, Διατηρητέο.

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια στην αδελφή της Ειρήνη και στους λοιπούς συγγενείς.

Καλό σου ταξίδι αγαπητή μας Ευγενία.

Η φωτεινή σου μορφή θα πλανιέται στη σκέψη μας.

Θα σε θυμούμαστε πάντα.

Το χόμα της γιαννιώτικης γης ως είναι ελαφρό.

Αιωνία σου η μνήμη.

Για την Αδελφότητα
Ο Πρόεδρος
Ιωάν. Βακάμης

Η Ευγενούλα Ζαρουχλιώτη δεν υπάρχει πια. Η Ευγενούλα, που παράφορα αγάπησε τη Βίτσα, πέθανε στην Αθήνα. Στα χρόνια της εφηβικής και νεανικής της ηλικίας, με περιση χαρά περνούσε τις θερινές της διακοπές στο αρχοντικό σπίτι του δεύτερου πατέρα της, του αιμνήστου χειρουργού της πόλης των Ιωαννίνων, Δημόστρου Δάνου, στη Βίτσα.

Η ευγένειά της, το ήθος της, η καλοσύνη της, η ηθική συμπεριφορά της και η οικονομική ενίσχυση φτωχών και αδυνάτων, η προσφορά χρημάτων σε φυλάνθρωπικά ιδρύματα και ναυσις και αφιερωμάτων (δυο μεγάλοι κρυστάλλινοι ποτήρια, κοσμήματα, δυο κεντρικούς ναυσις της Βίτσας) και τέλος η ομορφιά της, το μεγαλόπρεπο παρόσημά της και η Ζαγορίσια αρχοντιά της, ανέθεταν την επιβλητική στην κοινωνία παρουσία της.

Η νεκρώσιμη ακολουθία της, έγινε στις 16 Απριλίου στον Ι.Ν. Αρχιμανδρείου και ο ενταφιασμός της στον οικογενειακό τάφο «Πλακίδα» στο νεκροταφείο του Αγ. Νικολάου Κοπάνων. Η μνήμη της θα παραμείνει ζωννή και άσβεστη τις καρδιές όλων εκείνων που τη γνώρισαν και την έζησαν.

Το Παννιώτικο χόμα που τη σκέπασε ως είναι ελαφρό και ο Ύψιστος ας αναπαύσει την ψυχή της.

Στην αδελφή της Ειρήνη Δάνου και λοιπούς συγγενείς, εκφράζουμε τα βαθύτατα συλλυπητήριά μας.

Φ.Β.

ΤΑΣΙΟΣ ΚΟΥΣΟΥΡΗΣ

Ένας καλός Ζαγορίσιος από το Σκαμνέλι, καλός οικογενειάρχης και συνετός άνθρωπος έφυγε από κοντά μας για πάντα. Γνώρισα τον Τάσο ως δασεργάτη, μέλος του Δασικού Συν/σμού Σκαμνελίου και για αρκετά χρόνια Πρόεδρό του.

Έντιμος άνθρωπος και συνεργάσιμος ο Τάσιος, καλωσύντος και γλυκομίλτος δημιουργούσε παντού φίλους, που εμείς, όπως εγώ, τον αγαπούσαμε και τον εκτιμούσαμε. Στα καλά του παιδιά, που έχουν μια ξεχωριστή θέση στην Ζαγορίσια κοινωνία καθώς και στη γυναικία του τα θερμά συλλυπητήριά μας κι ως είναι ελαφρό το χόμα της Σκαμνελιώτικης γης που τον σκεπάζει.

Κ.Δ.Χ.

«Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

«Το Ζαγόρι μας» - Β.Τ.

Το ΖΑΓΟΡΙ μας, τ. 253

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

— Η κ. Φραντζέσκα Δαγκλή-Ιακωβίδη πρόσφερε για τις ανάγκες της εκκλησίας του χωριού μας χρηματικό ποσό.

Την ευχαριστούμε θερμά.

Οδυσ. Καμπλέτσας

Πρόεδρος Τοπικού Συμβουλίου
Αγίου Μηνά

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Στη μνήμη Ειρήνης Σκουτέρη, οι Αφοι Μπλάτσιου Γεώργιος, Απόστολος και Κων/νος προσέφεραν το ποσό των 100.000 δρχ., ο Φρίξος Τζιόβας 10.000 δρχ., η Μαρίκα Παππά 5.000 δρχ., η Γαλήνη Κουνάβου-Γκοδινάρη 5.000 δρχ., η Αριστέα Χρόνη 5.000 δρχ., η Χρυσούλα Μαρτίνη Μαλεσιδίδη 20.000 δρχ., η Μαράι Ρουσσοπούλου Μαλεσιδίδη 20.000 δρχ., ο Γαβριήλ Παπαναστασίου 20.000 δρχ., η Εκκλησία μας 10.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή εκφράζει θερμές ευχαριστίες.

ΒΡΑΔΕΤΟ

— Στη μνήμη της Πανωραίας Βλαχιώτη, που πέθανε στα Ιωάννινα την 8-3-1999, προσέφεραν για τις ανάγκες της Εκκλησίας Βραδέτου, ο Ευάγγελος Ψυχούλας 10.000 δρχ., ο Ευάγγελος Τσούντης 10.000 δρχ. και η Βασιλική Καψάλη 10.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή, εκφράζει τις ευχαριστίες της και εύχεται να είναι ελαφρό το χώμα που τη σκέπασε.

Η Εκκλησ. Επιτροπή Βραδέτου

ΔΙΛΟΦΟ

— Στον Ιερό Ναό «Κοιμήσεως Θεοτόκου» Διλόφου πρόσφεραν:

1. α) Ο κ. Άρης Τσοφόπουλος 100.000 δρχ. στη μνήμη του πατέρα του Κωνσταντίνου Τσοφοπούλου.

2. Ο κ. Γεώργιος Νουτσόπουλος 50.000 δρχ. και οι αδελφές του Ερη και Φιλάνθη από 15.000 δρχ. η καθεμία στη μνήμη της μητέρας τους Γεωργίας και της εξαδέλφης τους Θάλειας Μιχαηλίδη.

Το Εκκλησ. Συμβ. ευχαριστεί θερμά

ΚΗΠΟΙ

— Ο κ. Δημήτριος και Πηνελόπη Σάρρου κατέθεσαν υπέρ του Ιερού Αγίου Νικολάου Κήπων το ποσό των 15.000 δρχ. και εις μνήμη της Λουκίας Καλλιδή.

Επίσης ο κ. Βασίλειος Μούχας κατέθεσε υπέρ του εξωκκλησίου Προφήτης Ηλίας το ποσό των 50.000 δρχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή τους ευχαριστεί θερμότατα.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Οι κ.κ. Γιάννης και Σπυρίδων Βακάμης πρόσφεραν 10.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ι.Ν. Άγιοι Πάντες (Κοιμητήριο).

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

- Ο κ. Κατσιούρας Νικόλαος 10.000 δρχ. στη μνήμη του θείου του Αδαμίδη Φιλήμονα.
- Η Ελένη στη μνήμη του συζύγου της Θεόδωρου Σακελλαρίδη 10.000 δρχ.
- Ο κ. Σουκοβέλος Απόστολος 8.000 δρχ.
- Ο κ. Σουκοβέλος Σπύρος 5.000 δρχ.
- Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ασπαραγγέλων 5.000 δρχ.

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγ. Αθανασίου Μονοδενδρίου, ευχαριστεί θερμά την Μαθητική Κοινότητα Κολλεγίου Αθηνών, για το ποσό των 30.000 δρχ. που προσέφερε στον Ιερό Ναό, στη μνήμη Γεωργίου Στύλου.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

Τα παιδιά του Αναστασίου Κουσουρή Πολυχρόνης, Νικόλαος, Δημήτριος αντί στεφάνου στην κηδεία του σεβαστού πατέρα τους κατέθεσαν στον Ιερό Ναό Αγίων Αποστόλων το ποσό των 50.000 δρχ.

Επίσης προσέφεραν για τον ίδιο σκοπό οι:

Ιωάννης Κόντος	15.000
Γεώργιος Σαρράς	10.000
Κων/νος Κουσουρή	10.000
Ιωάννης Κουσουρή	10.000
Ευάγγελος Κοσμάς	10.000
Μιχαήλ Παπαστύλου	10.000
Δημήτριος Φίλιου	10.000
Γεώργιος Κουσομήτης	10.000
Άγγελος Σουκοβέλος	10.000
Γεώργιος Σουκοβέλος	10.000
Σπύρος Σουκοβέλος	10.000
Απόστολος Σουκοβέλος	10.000

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

28.000

Voultsou Maria (6)	15.000
Λαμπριδής Βασίλειος	10.000
Αθανασέλης Σωτήρης	
Βούρης Ζήσης	
Ζησιμάτου Ελευθερία (2)	
Καζαντζή Γλυκερία	
Λούπα-Σιακκά Γαλάτεια (2)	
Τζουρδα Φρειδερίκη	
Τζουριάδη Μαρία	
Φραγκούλη Μαρία	
Φλώρος Αχιλλέας	7.000

Βλαστός Κων/νος	5.000
-----------------	-------

Βασδέκη Ευανθία	
Δερδεμέζη Μαρία	
Ζούμπου Αγγελική	
Καπρίτσιου Αγγελική	
Μασούρας Αλέκος	
Μασούρας Ιωάννης	
Μασούρας Κων/νος	
Μητσιάδη Ελένη	
Μητσιάδης Ιωάννης	
Μπουκουβάλα Ιωάννα	
Ξάνθος Αλέξιος	
Σοφιανοπούλου Αλκμήνη	
Στάρρα Μαγδαληνή	
Τσεκούρα Έλλη	
Φλώρος Αριστείδης	4.000

Βογαζιανός Ευάγγελος

ΣΗΜ.: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

Ελευθέριος Σουκοβέλος	10.000
Ιωάννης Συμεωνίδης	10.000
Βασίλειος Σουκοβέλος	5.000
Αθανάσιος Σουκοβέλος	5.000
Γεώργιος Θ. Σουκοβέλος	5.000

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων Σκαμνελίου αισθάνεται ιερή υποχρέωση να ευχαριστήσει και δημοσίως για την προσφορά τους στη μνήμη του χωριανού μας Αναστασίου Κουσουρή.

Ο Ταμίας

Απόστολος Σουκοβέλος

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

— Η Μοναστηριακή Επιτροπή της Ιεράς Μονής Αγίου Ιωάννου Ρωκοβού στο Τσεπέλοβο ευχαριστεί θερμά τον συγχωριανό μας πολ. μηχανικό Αχιλλέα Αρ. Φλώρο, ο οποίος ευγενικά προσέφερε το ποσό των 200.000 δρχ. για την αμοιβή ειδικών επιστημόνων-μηχανικών, που επισκέφθηκαν το Μοναστήρι για αυτοψία και εύχεται η ενέργειά του να βρει μμητές τους απανταχού Ζαγορισίους για τη διάσωση της Μονής.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

12.000	Βάντζιου Καίτη (4)
10.000	Γκαράνης Απόστολος (3)
	Ζαχάρης Βάσος (3)
	Παπαδόπουλος Στέφανος (3)
	Σακελλαρίδη-Τσιούρη Θεανώ (3)
9.000	Κατσιούρας Νικόλαος (3)
	Σβώλου Ασημίνα (3)
6.000	Ζινδριλής Μάνθος (2)
	Τζουριάδου Ελένη (2)
	Τσεργιογιάννης Θεόδωρος (2)
	Τσεργιογιάννη-Λάζου Ναυσικά (2)
3.000	Αγόρης Σωτήρης
	Γκρουϊδής Σωκράτης
	Δελγιάννης Χριστόδουλος
	Θεμελή Γαλάτεια
	Θεοχάρους Χαρίλαος
	Καίσαρη Άντζελα
	Καπελίδης Γεώργιος
	Καπελίδης Μανώλης
	Καπέλου Ελισάβετ
	Κοντοδήμος Χαρίλαος
	Κων/νου Μιχαήλ
	Μανθόπουλος Δημήτριος
	Μανθόπουλος Κων/νος
	Μητσιάδης Δημήτριος
	Μπάγκα Μερότη
	Μπίκα Κούλα
	Μπισμπέλη Ξανθή
	Ντιναλέξης Αλκιβιάδης
	Πολυχρονιάδου Μαγδαληνή
	Πρωτόπαππα Αναστασία
	Ράδη Φερενίκη
	Σαφαρίκα Αικατερίνη
	Σουκοβέλος Απόστολος
	Σουσιπούλου-Αδριμή Έφη
	Σουσιπούλος Ιωάννης
	Σουσιπούλος Νικόλαος
	Σταθάτου Φερενίκη
	Σταμούλης Ηλίας
	Τζιμποπούλου Ελένη
	Χριστοδούλου Κ. Δημήτριος
	Φωτιάδης Ιωάννης

ΣΗΜ.: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★
Ιδιοκτήτης - Εκδότης:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΖΑΡΙΑΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
4. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
5. ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΥ
6. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
7. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
8. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ
9. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
10. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
11. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ
Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.
Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

Υπεύθυνος Υλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ
Αργυριών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 27.105

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,
εμβάσματα:
Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και Μυροπολείο
ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Ιωάννινα 45444.
Κατώτερη ετήσια
συνδρομή δρχ. 3.000

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ
ΙΩΑΝΝΑ ΦΑΝΙΚΑ - ΠΑΝΤΑΖΗΣ

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ
Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Κατωφύ